

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stanu mesečno 12-50 Din
za inozemstvo 25- —
neobvezno

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:

Milosičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravišstvo:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 64. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ul. 1.
Tel. št. 22.

Celle, Aleksandrova 6

Račun pri poštn. čekov.
zavodu šte. 11.842

Razdelitev uradništva na kategorije in grupe

Ljubljana, 2. novembra. Danes se izšle «Službene Novine» objavljajo kraljevo Uredbo o razvrstitvi državnih uradnikov po kategorijah in grupah (skupinah). Ta Uredba, ki je del Zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih, ki je objavljen 1. septembra. Uredba mora biti objavljena najdalje v teku dveh mesecev, stopi takoj v veljavo, mora pa se predložiti narodni skupščini v zakonjenje.

Danes se še ne da presoditi, kako Uredba v splošnem zadovoljila uradnike kroge. Treba je počakati končnega pregleda po službenih položajih srednjih strok in pa pogoje napredovanja v višje položaje. To vprašanje je posebno važno za stroke, katerih število ni vezano na poseben višji ali nižji službeni položaj, kakor n. pr. pravnik, državni pravnik, profesor, učitelj itd.

Vidi se, da za napredovanje v takih strokah niso postavljeni enaki pogoji. N. pr. državni pravnik se razvršča od 7. do 4. grupe po odstotkih, in sicer 10 % v 4. grupo, po 30 % v 5., in 7. grupo. Ta način zahteva natančen status vseh uradnikov iste stroke. Če je pogoj za napredovanje samo ena v tem statusu, se prav lahko zgodijo, da bo službeni tovariš z enako službeno dobo in enako ali celo boljše kvalifikacijo ostal v nižjem položaju. N. pr. učitelj se mnogo pravičneje razvršča v grupe po svojih službenih letih.

Kar se tiče razvrstitve v grupe po letih in posebnih službenih mest, so se gotovo napravile velike pogrške. Tako je n. pr. pokrajinski delegat ministrstva financ v 4. grupi, torej v nižji grupi kakor je n. pr. oblastni direktor pošte, ali direktor poštnega čekovnega urada, direktor gimnazije z 20 službenimi leti itd. Take pogrške bo morala popraviti narodna skupščina!

r. Beograd, 2. novembra.

Danes so izšle «Službene Novine», ki objavlja kraljevo uredbo o razvrstitvi državnih uradnikov po kategorijah in grupah novega uradniškega zakona. Uredbo je razdeljena takole:

MINISTRSTVO PROSVETE.

I. kategorija.

1. grupa: Nima položaja.
2. grupa: Pomočnik ministra, redni profesorji vseučilišč in visoke tehnične šole, direktor višje pedagogične šole, pravnik narodne biblioteke v Beogradu, državni arhivarji v Beogradu, tajniki akademije nauka — vsi ti z 20 ali več leti aktivne državne službe.

3. grupa: Načelniki ministrstva 50 odst., šefi oddelkov za prosveto in vere v pokrajinah 50 %, redni profesorji vseučilišč in visoke tehnične šole, direktorje pedagogične šole, državni arhivar, pravnik narodne biblioteke v Beogradu, tajnik akademije nauka — vsi z manj kakor 20 leti aktivne državne službe. Dalje: izredni profesorji vseučilišč, redni profesorji višje pedagogične šole, visoke šole za trgovino in promet in visoke veterinarske šole, vsi z 20 in več leti aktivne državne službe; direktorji nepopolnih srednjih in njim enakih strokovnih šol, ki imajo po izvršeni fakulteti in položnem diplomskem izpitu 15 in več let aktivne državne službe; pravnik narodnega muzeja in upravnik državne štampe, pod istimi pogoji, ki veljajo za direktorje srednjih šol v tej grupi, upravnik narodnih gledališč v Beogradu in Zagrebu, ako sta na tem položaju najmanj 10 let.

4. grupa: Načelniki ministrstva 50 odst., šefi oddelkov za prosveto in vere v pokrajinah 20 %, šefi oddelkov in referenti v ministrstvu 50 %, pokrajinski šolski nadzorniki s fakultetsko izobrazbo 50 %, redni profesorji višje pedagogike in visoke veterinarske šole ter visoke šole za trgovino in promet, izredni profesorji vseučilišč, vsi z manj kakor 20 leti službe, direktorji popolnih srednjih in njim enakih strokovnih šol razen v grupi 3 navedenih, direktorji nepopolnih srednjih in njim enakih strokovnih šol in profesorji srednjih in njim enakih strokovnih šol z 20 in več leti aktivne državne službe, tajniki vseučilišč, upravniki vseučiliških bibliotek v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, upravniki narodnega gledališča v Beogradu in Zagrebu, razen onih, ki spadajo v 3. grupo, potem v Ljubljani in Skoplju, upravnik državne štamparije in upravnik narodnih muzejev vsi z istim pogojem, ki velja za direktorje popolnih srednjih šol v tej grupi, direktorji dra-

me in opere pri gledališčih v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, kustosi muzejev in pomožni bibliotekari narodne biblioteke, vsi z istimi pogoji, ki veljajo za profesorje srednjih šol iz te grupe.

5. grupa: Šefi oddelkov in referenti ministrstva 50 %, inspektorji ministrstva 50 %, oblastni, okrožni, šolski nadzorniki, direktorji nepopolnih srednjih in njim enakih strokovnih šol, profesorji srednjih in njim enakih strokovnih šol, ki imajo po izvršeni fakulteti in položnem diplomskem izpitu 15 in več let aktivne državne službe, direktorji drame in opere v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, kustosi muzejev in pomožni bibliotekari narodne biblioteke, bibliotekarji v ministrstvu, tajniki gledališč z istimi pogoji, ki veljajo za profesorje srednjih šol iz te grupe, izredni profesorji višje pedagogike in visoke veterinarske šole ter visoke šole za trgovino in promet z istimi pogoji, ki veljajo za profesorje srednjih šol v tej grupi; pravnik narodnih gledališč v Novem Sadu, Splitu in Sarajevu, tajniki državnih arhivov, docenti vseučilišč z istimi pogoji, ki veljajo za profesorje srednjih šol v tej grupi.

6. grupa: Tajniki ministrstva 50 %, tajniki fakultet in mlajši tajniki vseučilišč 50 %, direktorji nepopolnih srednjih strokovnih šol in profesorji srednjih ter njim enakih strokovnih šol, ki imajo po izvršeni fakulteti 10 in več let aktivne državne službe, kustosi muzejev in pomožni bibliotekarji v narodni biblioteki ter bibliotekarni v ministrstvu z istimi pogoji, ki veljajo za profesorje v srednji šoli v tej grupi, docenti vseučilišč, izredni profesorji višje pedagogike, visoke veterinarske in visoke trgovske šole z istimi pogoji, ki veljajo za profesorje srednjih šol v tej grupi.

7. grupa: Sekretarji ministrstva 50 odst., sekretarji fakultet in mlajši sekretarji vseučilišč 50 %, docenti vseučilišč in profesorji srednjih šol ter njim enakih strokovnih šol, ki imajo po izvršeni fakulteti in položnem diplomskem izpitu 7 ali več let aktivne državne službe, kustosi muzejev in pomožni bibliotekarji narodne biblioteke, bibliotekarji v ministrstvu z istimi pogoji, ki veljajo za profesorje srednjih šol v tej grupi.

8. grupa: Ostali profesorji srednjih šol in njim enakih strokovnih šol, docenti, asistenti in prosekotorji vseučilišč, kustosi narodnih muzejev, pomožni bibliotekarji narodne biblioteke, bibliotekarji v ministrstvu in pisarji ministrstva.

9. grupa: Suplenti srednjih in strokovnih šol in pripravniki.

II. kategorija.

1. grupa: Šefi oddelkov in referenti v ministrstvu, šefi oddelkov pri oddelkih za prosveto pri pokrajinskih upravah ter oblastnih, županijskih in okrožnih oblastih, okrajni šolski nadzorniki s 15 ali več leti aktivne državne službe, učitelji in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo, upravniki vtišjih ljudskih šol, vsi ti z 20 in več leti aktivne državne službe, glavni arhivarji ministrstva in uredniki «Službenih Novin».

2. grupa: Tajniki ministrstva 50 %, učitelji in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo, učitelji srednjih in njim enakih šol, učitelji na vseučiliščih (št. 7. urad. zak.), vsi z 14 ali več leti aktivne državne službe, kartografi na vseučiliščih (št. 7. urad. zak.), tajniki 70 %.

3. grupa: Učitelji ljudskih šol in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo, učitelji na vseučiliščih (št. 7. urad. zak.), vsi z 14 ali več leti aktivne državne službe, kartografi na vseučiliščih (št. 7. urad. zak.), tajniki 70 %.

4. grupa: Pisarji, učitelji in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo s tremi ali več leti aktivne državne službe.

5. grupa: Ostali učitelji in pripravniki.

III. kategorija.

1. grupa: Arhivski uradniki 20 %, učiteljice otroških vrtcev (po št. 31. zak. o ljudskih šolah) z 10 in več leti aktivne državne službe, blagajniki, knjigovodje, glavni faktorji in ekonomisti državne štampe (po št. 8. urad. zak.).

2. grupa: Arhivski uradniki 30 %, faktorji državne štampe 30 %, strokovni mojstri na vseučiliščih 30 %, restavriratorji in preparatorji, načelniki botaniških vrtov 30 %, (po št. 8. urad. zak.), vse ostale učiteljice otroških vrtcev.

3. grupa: Arhivski uradniki 50 %, pomožniki blagajnikov in pomožniki

knjigovodjev državne štampe, faktorji državne štampe 70 %, pisarji državne štampe, strokovni mojstri na vseučiliščih 70 %, (po št. 8. urad. zak.).

4. grupa: Pripravniki.

MINISTRSTVO NOTRANJNH DEL.

I. kategorija.

1. grupa: Pokrajinski namesniki.
2. grupa: Pomočnik ministra. Oblastni veliki župani (50 odst.), upravnik grada Beograda, načelnik oddelka za notranje zadeve v Zagrebu. V to grupo pridejo od dosedanjih velikih županov oni, ki imajo 10 tisoč dinarjev plače.

3. grupa: Načelniki oddelkov pri pokrajinskih vladah, oblastni veliki župani, v kolikor niso v 2. grupi, inspektorji ministrstva s 7 tisoč dinarjev plače, konceptni uradniki VII. razreda, ki imajo 20 let službe.

4. grupa: Inspektorji ministrstva, banški in dvorni svetniki, vladni svetniki, šefi oddelkov pri pokrajinskih vladah, policijski ravnatelji. Sem se prevedejo vsi konceptni politični uradniki V. razreda, v kolikor niso v 3. grupi in oni VI. razreda.

5. grupa: Okrajni glavarji, vladni tajniki, policijski svetniki, višji policijski zdravnik (20 odst.). V to grupo se prevedejo konceptni politični uradniki VII. r.

6. grupa: Sekretarji ministrstva, policijski višji komisarji in politični konceptni uradniki VIII. činovnega razreda.

7. grupa: Politični konceptni uradniki IX. razreda.

8. grupa: Politični konceptni uradniki XII.—X. razreda.

9. grupa: Politični konceptni praktkantje.

II. kategorija.

1. grupa: Sreski načelniki, policijski komisarji, vrhovni organi policijske straže in detektivov, vsi, v kolikor nimajo fakultetne izobrazbe. Sem se prevedejo policijski poveljniki VI. in VII. činovnega razreda.

2. grupa: Policijski oficirji, nadzorniki in komisarji VII. in VIII. razreda, v kolikor imajo maturo.

3. grupa: Organi policijske straže IX. razreda.

4. grupa: Organi policijske straže X. in XI. razreda.

III. kategorija.

Ta kategorija ima štiri skupine, v katerih so razporejeni nižji administrativni uradniki.

MINISTRSTVO PRAVDE.

I. kategorija.

1. grupa: Predsednik kasacijskega sodišča, predsednik Stola sedmorice, predsednik vrhovnega sodišča v Sarajevu, predsednik vrhovnega sodišča v Podgorici in podpredsednik oddelka kasacijskega sodišča v Novem Sadu.

2. grupa: Pomočnik ministra, predsednik apelacijskih (višjih) in upravnih sodišč, vrhovni državni odvetniki. V to grupo se prevedejo podpredsednik Stola sedmorice v Zagrebu, predsednika banskega stola v Zagrebu in kasacijski sodniki, predsedniki apelacijskih in upravnih sodišč, državni nadodvetnik v Zagrebu, generalni prokurator pri oddelku B Stola sedmorice.

3. grupa: Šefi pravosodnih oddelkov v pokrajinah, predsedniki okrožnih, ozi-

Dalje na 2. strani.

Težka železniška nesreča

Beograd, 2. novembra. r. Danes zjutraj ob pol 8. se je pripetila nedaleko Zemuna strahovita železniška nesreča. Poštni vlak, ki odhaja iz Beograda ob pol 8. v Subotico, št. 212, je trčil pri postaji Zemunski obori v zagrebški poštni vlak št. 161. Oba vlaka sta se zaletela drug v drugega z brzino 50 km. Lokomotivi sta popolnoma razbiti, ravno tako tudi oba prva vagona vsakega vlaka. 19 oseb je težko ranjenih. Dva vojaka iz Srbije sta ubita. Lahko ranjenih je mnogo oseb. Na lice mesta je prispel prometni minister dr. Janković, ki je odredil strogo preiskavo. Zdi se, da je strojevodja beogradskega vlaka v gosti megli prežil signal, ki je kazal na «Stoji» ter je privozil v največji brzini na postajo in se zaletel v zagrebški vlak.

OBČINSKE VOLITVE V ANGLIJI.

London, 2. novembra. s. Pri včerajšnjih občinskih volitvah v Angliji je pridobila po dosedanjih rezultatih delavska stranka 28, neodvisni liberalci 4 mandate, dočim so konservativci zgubili 17, liberalci na 24 mandatov.

Socialisti izstopili iz nemške vlade

VELIKA KOALICIJA RAZBITA. — STRESEMANN ODBIL SOCIJALISTIČNE ZAHTEVE. — NAPREDOVANJE SEPARATISTOV V PORENJU.

Berlin, 2. novembra. s. V palači državne kancelarje so se vršila danes dopolne pogajanja za ohranitev velike koalicije. Kancelar Stresemann, ki je radi prehlajenja še vedno v postelji, je poklical k sebi načelnike vseh strank, s katerimi je razpravljal o zahtevah socialnih demokratov glede preklica izjemnega stanja in ostrega nastopa proti Bavarski.

Oh 13. se je sestal kabinet in je državni kancelar Stresemann sporočil voditeljem socialnih demokratov, da državna vlada ni hvam zahtevam nikakor ne more ugoditi ker se noče izpostaviti očitkom, da je nastopila proti Bavarski na marksistični pritisk. Obenem je pripomnil, da poostreje notranje krize države nikakor ni mogoče. Nato so socialni demokrati je z vsemi proti 19 glasovom sklenili odpoklicati iz kabineta svoje ministre.

Nepopolnost socialistične frakcije državnega zbora je izzvala v parlamentarnih krogih precejšnje razburjenje. Radi razbitja velike koalicije bo Stresemann začasno poskušal vladati brez socialnih demokratov. Prihodnji teden pa se najbrže kabinet zopet izpolni. Ako pa se to vsled odpora državnega zbora, ki se snide v sredo, ne bi posrečilo, potem bo Stresemann predlagal predsedniku države razpust državnega zbora.

S krizo v državnem kabinetu je nastopila tudi kriza v pruskem deželnem zboru. Predsednik pruske frakcije nemške ljudske stranke je namreč že včeraj naznanil, da je ohranitev koalicije na Pruskem nemogoča, ako propade velika koalicija v državi vladi.

Naraščajoča gospodarska katastrofa

DOLAR = 600 MILIJARD! — CENE SKAČEJO OD URE DO URE. — BEG IZ NEMČIJE.

Berlin, 3. novembra. s. Propadanje marke se nadaljuje v divjem tempu. Ker je prosta trgovina z devizami prepovedana, se posveča splošna pozornost zlatemu posojilu. Tečaj zlate marke je dosegel že višino preko 100 milijard. Istočasno se pojavlja veliko pomanjkanje denarja, ki postaja od dne do dne občutnejše. Pred bankami stoje velikanske množice ljudstva, vendar pa dobi vsaka oseba največ po 200 milijard, kar pa ne predstavlja niti dveh zlatih mark.

Radi pomanjkanja denarja je zopet silno oživilo verženje z živili. Bati se je, da prihodnji teden na trgu sploh ne bo več živil. Ze danes zjutraj je bil Berlin brez kruha, brez masti in brez jaja.

Ministrski svet

Beograd, 2. novembra. p. Ministrski svet je na popoldanski seji v prvi vrsti razpravljal o tekočih resortnih vprašanjih, nakar je minister za zunanje stvari poročal o sofijskih konvencijah. Vlada je sklenila, da se sprejme bolgarski predlogi, ter da se odškodnina za rekvizicije določi na 300 milijonov levov. Odobreni so tudi načrti za štiri druge konvencije o sodni pomoči, obmejnem prometu itd. O pravilnikih v zvezi z uradniškim zakonom vlada ni razpravljala, ker je bil pravosodni minister preobložen s posli in radi tega pravilnikov ni dovršil.

PROSLAVA 20-LETNICE PRIBIČEVIČEVEGA DELOVANJA.

Beograd, 2. novembra. p. Jutri odpušljanje v Glinu na proslavo 20-letnice delovanja ministra n. raz. Svetozarja Pribičevića poslanec Edo Lukinč, Kosta Timotijević, dr. Radosavljevič, dr. Krizman, Wilder, Dukanac in dr. Kumanudi, iz Zagreba dr. Budisavljevič in dr. Benković, iz Ljubljane prof. Reisner, iz Splita dr. Grisogono.

SEKCIJA FINANČNEGA ODBORA.

Beograd, 2. novembra. p. Danes dopolne so poslovale vse tri sekcije finančnega odbora. Prva sekcija je delala v finančnem ministrstvu ter pretesala in sprejela redni proračun vrhovne uprave. Druga sekcija je dovršila pretes proračuna ministrstva za narodno zdravstvo.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 2. novembra. s. Megleno, neznatne padavine niso izključene.

Rešimo sokolski Tabor!

Tudi položaj na Saškem je postal zelo kritičen, ker nemška ljudska stranka v saškem deželnem zboru noče podpirati novega manjšinskega socialističnega kabineta, ki mu je izrekla svojo nezadovoljnost.

V Porenju so izvršili separatisti nove sunke. Okoli 100 mož broječi nemški oddelci, ki je stražil magistrat v Ludwigs-hafnu, da prepreči njegovo okupacijo po separatistih, je bil od francoskih čet obkoljen, aretiran in odveden v francoske vojašnice. Tudi vsi uradniki okrožnega urada so bili aretirani od francoskih orožnikov.

Aachen v rokah separatistov.

Pariz, 2. novembra. s. Okoli 1500 separatistov iz Koblenza, Crefelda in Duisburga je vdrlo včeraj v Aachen, kjer so oblegali magistrat, ki so ga branili ognje-gasilci, policija in komunisti z bombami. Separatisti so razbili več duri z dinamitom, izvršili končno naskok, zasedli ob 10. dopolne magistrat in razobesili na njem zastavo porenske republike. Opolndne so policija in komunisti izvršili brezuspešen protinapad.

Povratak kronprincea.

Berlin, 2. novembra. j. Uradno se poroča, da je državna vlada dovolila biveštemu nemškemu prestolonasledniku povratku v Nemčijo in nastanitev v Oelsu. Na seji ministrskega sveta so glasovali za to tudi socialistični ministri. Povratak prestolonaslednika se pričakuje vsak čas. Vlada je storila svoj sklep samo iz človekoljubnih ozirov, da omogoči biveštemu prestolonasledniku skupno življenje s svojimi prgi in otroci.

UPOKOJENCI IN URADNIŠKI ZAKON.

Beograd, 2. novembra. r. Udruženje upokojencev je zahtevalo od glavnega uradniškega saveza zaščito zaradi novega uradniškega zakona, ki jim ne zagotavlja nikake eksistence. Upokojenci smatrajo, da so s tem zakonom prikrajšane njihove prejšnje pravice. Uradniški savez je na svoji seji sklenil, da se v to svrhu izvoli poseben odbor, ki bo pri merodajnih krogih deloval za izboljšanje materialnega položaja upokojencev. Razen tega se je na včerajšnji seji saveza določil dan sestanka glavnega odbora, ki bo določil dnevni red za veliki sestanek predsednikov pokrajinskih zvez.

Inozemske borze

2. novembra:

CURII, devize: New-York 5.62, London 25.14, Pariz 32.75, Milan 25.15, Praga 16.45, Budimpešta 0.0905, Bukarešta 2.75, Beograd 6.575, Sofija 5.27, Varšava 0.0003-Dunaj 0.0079.

DUNAJ, devize: Beograd 830 do 834, Berlin 0.21 do 0.27, Bukarešta 339 do 341, London 317.000 do 318.000, New-York 70.935 do 71.185, Milan 3164 do 3176, Pariz 4132 do 4148, Praga 2075 do 2085, Sofija 653 do 657, Varšava 455 do 495, Curih 12.625 do 12.675. Valute: dolar 70.560 do 70.900, lira 3130 do 3150, dinar 619 do 625.

PRAGA: Dunaj 4.7075, Berlin 0.80, Rim 156.50, Budimpešta 18, Pariz 204.25, London 155.75, New-York 34.75, Curih 623.50, Beograd 40.55.

LONDON: New-York 446.25, Pariz 77.15, Curih 25.11, Beograd 355.

NEW-YORK: London 446, Pariz 577, Milan 444, Curih 17.48, Praga 233.25, Dunaj 0.14, Budimpešta 0.24, Bukarešta 48, Beograd 118.50.

roma državnih sodišč, ki imajo uagmanj 20 službenih let, najstarejši namestniki vrhovnih državnih tožilcev, sodniki apelacijskih (višjih) in upravnih sodišč. V to grupo se prevečejo: sodni inspektorji, administrativni inspektorji ministrstva pravde, ki imajo 7 tisoč dinarjev plače ter pravosodni konceptni uradniki V. ali višjega činovnega razreda, ako imajo najmanj 20 let državne službe.

4. grupa: Predsedniki okrožnih (zbornih) sodišč, ako niso v 3. grupi, višji državni pravdniki, pravi državni pravdniki in sodniki zbornih sodišč, ako imajo najmanj 20 let službe, državni pravdniki (10 odstot.), upravitelji kazenskih zavodov (10 odstot.). Sem se prevečejo inspektorji ministrstva pravde in pravosodni konceptni uradniki od V. činovnega razreda višje, ako ne spadajo pod 8. grupo ter pravosodni konceptni uradniki VI. razreda.

5. grupa: Sodniki prvostopnih zbornih sodišč, ki imajo najmanj 15 let službe (10 odstot.), državni pravdniki (30 odstot.), pravosodni konceptni uradniki VII. razreda in upravitelji kazenskih zavodov VII. razreda.

6. grupa: Sekretarji ministrstva (30 odstot.), sodniki prvostopnih sodišč z 10. l. službo, državni pravdniki (30 odstot.), predstojniki okrajnih sodišč, če imajo 10 let državne službe, konceptni uradniki in upravniki kazenskih zavodov VIII. činovnega razreda.

7. grupa: Vsi ostali sodniki prvostopnih sodišč, državni pravdniki (30 odstot.), konceptni uradniki IX. činovnega razreda.

II. kategorija.

1. grupa: Upravniki kazenskih zavodov in prisilnih delavnic, ravnatelji zemljiške knjige, sodni in administrativni uradniki VI., VII. in VIII. činovnega razreda.

2. grupa: Vodje zemljiške knjige.

3. grupa: Ostalo administrativno osebje pravosodstva.

III. kategorija.

Niže administrativno osebje.

MINISTRSTVO POŠTE IN BRZOJAVA.

I. kategorija.

1. grupa: Nima položaja.

2. grupa: Pomočnik ministra.

3. grupa: Generalni direktor pošte in brzojava, direktor poštne hranilnice, pomočnik generalnega direktorja pošte in brzojava, načelniki ministrstva in oblastni direktorji 50 odst.

4. grupa: Načelniki ministrstva in oblastni direktorji 50 odst., šefi odsekov ministrstva 50 odst., pomočnik direktorja poštne hranilnice, pomočniki oblastnih direktorjev, direktorji poštne čekovnih uradov 50 odst., glavni tajnik poštne hranilnice in višji kontrolorji 50 odst., upravniki glavnih pošt in brzojavov.

5. grupa: Šefi kabinetov, šefi odsekov ministrstva, inspektorji ministrstva in poštne hranilnice 50 odst., pomočniki oblastnih direktorjev in direktorjev poštne čekovnih zavodov 50 odst., višji kontrolorji 50 odst., inspektorji oblastnih direktorij, šefi direktorijev odsekov, upravnik glavne telegrafske in telefonske delavnice, glavni nadzornik telegrafske in telefonske mreže, pomočniki direktorjev čekovnih zavodov, inspektorjev čekovnih zavodov.

6. grupa: Tajniki ministrstva in direktorji in tajniki poštne hranilnice in čekovnih zavodov 50 odst.

7. grupa: Tajnik ministrstva in direktorji in tajniki poštne hranilnice in čekovnih zavodov 50 odst.

8. grupa: Pisarji.

9. grupa: Pripravniki.

II. kategorija.

1. grupa: Upravniki izjemnih pošt, telegrafov in telefonov upravnik radio-pošte v Beogradu, upravnik telefona in pošte v Zagrebu 1 in 2, v Ljubljani 1, v Sarajevu 1, v Skoplju 1, upravnik glavne telefonske in telegrafske delavnice, glavni nadzornik krajevne telefonske in telegrafske mreže, inspektorji in šefi odsekov v ministrstvu, višji kontrolorji ministrstva, glavni upravnik prometa in glavni knjigovodja poštne hranilnice, prometni uradniki in šefi knjigovodstva čekovnih zavodov.

2. grupa: Tajniki ministrstva in direktorji 30 odst., upravniki pošte, telegrafa in telefona I. razreda na sedežu velikih županov, upravniki pošt pri carinskih skladiščih, tehnični uradniki ministrstva in direktorji, poštne telegrafski uradniki in uradniki poštne hranilnice 20 odst.

3. grupa: Upravniki pošte, telegrafa in telefona II. in III. razreda v okrožnih in okrajnih mestih, tehnični uradniki ministrstva in direktorji, poštne telegrafski uradniki in uradniki poštne hranilnice 30 odst., mehaniki 50 odst. (Zl. 8. urad. zak.).

4. grupa: Starešine pošte telegrafov in telefonov IV. razreda, tehnični uradniki ministrstva in direktorji, poštne telegrafski uradniki, uradniki poštne hranilnice 50 odst., mehaniki (3. 8. urad. zak.).

5. grupa: Pripravniki.

III. kategorija.

1. grupa: Arhivski uradniki 20 odst., šefi samostojnih spedijskih oddelkov, upravniki poštne in telegrafskih skladišč, uradniki poštne in telegrafskih delavnic in telefonskih nadzorniki na sedežih oblastnih velikih županov, ekonomski in arhivski poštne hranilnice in čekovnih zavodov.

2. grupa: Arhivski uradniki, skladiščniki, spediterji, mehaniki, kontrolorji, pisarji in telefonistke 30 odst., računsko osebje in pisarji niže stroke poštne hranilnice 30 odst.

3. grupa: Arhivski uradniki 50 odst. in vsi drugi iz grupe 2 po 70 odst.

4. grupa: Pripravniki.

FINANČNO MINISTRSTVO.

I. kategorija.

1. grupa: Nima položaja.

2. grupa: Pomočnik ministra in upravnik državnih monopolov.

3. grupa: Generalni direktorji, generalni inspektorji, pomočnik upravnika državnih monopolov.

4. grupa: Pomočnik generalnega direktorja, načelniki oddelkov v direktoriji in upravniki državnih monopolov, direktor tobačne rešije, delegati finančnega ministrstva v pokrajnih, direktorji oblastnih finančnih delegacij, komisar finančnega ministrstva pri upravi državnih monopolov, šefi kabinetov, šefi odsekov in inspektorji v ministrstvu in upravi državnih monopolov po 50 odst., šefi oddelkov pri finančnih delegacijah po 50 odst., finančni direktorji (50 odst.), šefi okrožnih finančnih uprav (50 odst.), oblastni direktorji katastra (50 odst.), upravnik ogledne monopolne postaje, šefi kemičnih laboratorijev, direktorji tobačnih tovarn I. razreda.

5. grupa: Šefi odsekov in inspektorji v ministrstvu ter pri upravi državnih monopolov (50 odst.), šefi oddelkov pri finančnih delegacijah in pri oblastnih finančnih delegacijah (50 odst.), finančni direktorji (50 odst.), šefi okrožnih finančnih uprav (50 odst.), oblastni direktorji katastra (50 odst.), glavni sekretar v generalni direktoriji carin, glavni revizor pri generalni direktoriji carin, šefi odsekov v finančnih delegacijah, šefi davčnih uradov in šefi odsekov v beograjskem davčnem oddelku s fakultetsko izobrazbo.

6. grupa: Podšefi odsekov, tajniki ministrstva (50 odst.), revizorji direktorije carin (50 odst.), tehnični kontrolorji (50 odst.).

7. grupa: Ministrski tajniki, revizorji generalne direktorije carin in tehnični kontrolorji (50 odst.).

8. grupa: Pisarji.

9. grupa: Pripravniki.

II. kategorija.

1. grupa: Inspektorji ministrstva, šefi odsekov v računskem in ekonomskem oddelku, šefi odsekov likvidatorij od novih pokrajinah, šefi knjigovodstva, ekonomata in statistike, šefi odsekov računovodstva pri ministrstvu in avtonomnih institutih, glavni blagajnik, šefi računovodstva pri finančnih delegacijah, računski inspektorji, šefi okrožnih finančnih uprav, upravnik državnega imetja v Crni gori, davčni lustratorji, šefi davčnih uradov v Zagrebu in Sarajevu.

2. grupa: Upravniki carinarnice I. razreda, glavni revizorji, šefi odsekov v beograjskem davčnem oddelku, šefi odsekov uprave državnih monopolov, monopolski inspektorji, upravnik skladišča neizdelanega tobaka, upravnik odkupninskih uradov I. razreda, ravnatelji tobačnih tovarn II. razreda, šefi-geometri zemljarine pri delegacijah, šefi-geometri za triangulacijo, šefi katastrskih nadzorov, višji katastrski inspektorji in katastrski inspektorji v generalni direktoriji in v oblastnih direktorijah, šefi odsekov računovodstva pri finančnih delegacijah, šefi računskih odsekov pri ostalih državnih oblastih, voditelj računovodstva pri finančni delegaciji za Hrvatsko in Slavonijo, šefi državnih blagajn, šefi sreske finančne uprave, carinski in davčni uradniki (20 odst.), podšefi odsekov knjigovodstva o likvidaciji v novih pokrajinah, računski knjigovodstveni in blagajniški uradniki (20 odst.), statistični uradniki (20 odst.), revizorji in davčni revidenti (30 odst.), šefi davčnih uradov, upravniki carinarnice II. razreda, carinski revizorji, upravniki monopolskih skladišč, delavnice in solarnice, šefi oddelkov v tovarnah I. razreda; upravniki odkupnih uradov II. razreda, šefi arhivov katastrske mape, finančni evidenčni poverjeniki (20 odst.), geometri (20 odst.), šefi okrajnih sekcij.

3. grupa: Računski knjigovodstveni in blagajniški uradniki, kontrolorji, likvidatorji 30 odst., tajniki ministrstva 70 odst., statističarji 30 odst., davčni uradniki 30 odst., upravniki carinarnice II. razreda, cariniki 30 odst., šefi oddelkov v tovarnah II. razreda, strokovni monopolski uradniki 50 odst., finančni evidenčni poverjeniki, tajniki 30 odst., geometri 30 odst., evidenčni revizorji.

4. grupa: Računski, knjigovodstveni in blagajniški uradniki, pomočniki kontrolorjev, likvidatorjev itd. 50 odst., pisarji ministrstva, statističarji 50 odst., davčni uradniki 50 odst., cariniki 50 odst., davčni poverjeniki, strokovni monopolski uradniki 50 odst., monopolski nadzorniki, evidenčni poverjeniki, pomožni cariniki 50 odst., geometri 50 odst.

5. grupa: Pripravniki.

III. kategorija.

1. grupa: Inspektorji finančne kontrole, arhivariji, skladiščniki, ekonomisti, šefi finančnega ekonomata, rokovalet davčnega materiala, generalne direktorije neposrednih davkov, rokovalet tehničnih postrojev I. razreda, spediterji.

2. grupa: Podinspektorji finančne kontrole, arhivski uradniki 30 odst., pomočniki skladiščnikov in ekonomov 30 odst., rokovalet tehnične postrojine II. razreda, tehnični strokovnjaki mehaničnih delavnic monopolski kontrolorji v privatnih tovarnah.

3. grupa: Komisarji finančne kontrole, mašinisti, arhivski uradniki 70 odst., pomočniki skladiščnikov in ekonomov 70 odst., tehnični poslovođe, pisarji v oddelkih.

4. grupa: Pripravniki.

Politične beležke

Emil Stefanovič v Beogradu. Bivši generalni tajnik narodno-radikalne stranke Slovenačke g. Emil Stefanovič je po izgubljeni bitki z akcijskim odborom stranke za Slovenijo odšel v Beograd in sedaj tam čita levito članom akcijskega odbora v »Balkanu«, edinom listu, ki se je zanj zainteresiral. Pod naslovom »Radikalni u Slovenačkoj« priobčuje četrtkov »Balkan« članek Stefanovičev, ki končuje prav prijazno za člane akcijskega odbora: »Upajmo, da se tudi v tem slučaju uresniči stari narodni pregovor, da se prvi psi mečejo v vodo, ker od tega bo velika korist za radikalno stranko, slovensko zemljo in celo državo«.

Zahvala SLS šoštanjskim nemčurjem. Kakor je znano, se je letos vršila v Šoštanju orlovski slavnosti ob veliki asistenci Nemcev in nemčurjev. Bilo je lepo videti, kako so na orlovski veselici govorili nemški in kako so se zanj zavzeli Nemci. Vse to seveda ni bilo zastoj. Zdal je SLS po dr. Korošcu vložila v skupščini interpelacijo zoper »Orjuno«, češ, da je ogrožala s svojim nastopom šoštanjsko Nemstvo.

»Balkan« osamljen. Omenili smo včeraj nekvalificirani napad »Balkana« na Slovence radi protestnih shodov proti Italijancem nasiljem nad našimi zaslužniki, mi brati, danes z veseljem konstatiramo, da je ostal ta list popolnoma osamljen, ker so vsi beograjski listi s simpatijami poročali o protestnih shodih in tudi pišejo o Italiji tak pr. kot naši domači listi. »Politika« n. pr. priobčuje uvodnik »Pod fašističnim jarmom«, ki je prav ostru kritika razmer, ki vladajo v zaslužnih naših krajih. Na koncu svojega članka pravi »Politika«: »Ne dvomimo, da bo nečloveško in brutalno postopanje Italijanov proti narodnim manjšinam izzvalo po celnem kulturnem svetu pravo ogorčenje in Italijani naj se ne čudijo, ako bodo tudi drugi narodi proti njihovim rojakom vodili ravno tako politiko, kakršno oni vodijo proti Jugoslovonom v Istri in na Gorškem«.

Gledališče

Ljubljanska drama.

Sobota, 3.: »Danes bomo tiči«. Izv. Nedelja, 4.: ob 3.: »Povodni mož«, mladinska igra, igrajo otroci mestnega liceja; ob 8.: »Ospa z morja«. Izv. Ponedeljek, 5.: »Azazel«. F.

Ljubljanska opera.

Sobota, 3.: »Seviljski brivec«. Gostuje ga. Vesel-Polla. F.

Nedelja, 4.: »Poglavci«. Izv.

Mariborsko gledališče.

Sobota, 3.: »Jesenske gosli«. D. Premiera. Nedelja, 4.: ob 15.: »Prevarjeni soprog«. Izv. Kuponi. Zvečer: »Umetniška kris«. Izv.

V današnji (sobotni) operni predstavi »Seviljski brivec« gostuje kakor vedno v vlogi Rosine ga. Wesel-Polla, vlogo brivca pa poje baritonist g. Robert Primožič iz Zagreba kot gost. Vse ostale vloge so v običajni zasedbi.

Sokolstvo

TEMELJNI KAMEN ZA SOKOLSKI DOM NA TABORU!

Smo v potrebi! V potrebi dičita požrtvovalna ljubezen in velikodušje v delanju značaj in zvestoba do ideje. Ako premoreš mnogo, daruj mnogo! Ako živiš v težkih razmerah, je Tvoj skromni dar izraz velike duše socialno malega človeka. Iz drobnih prispevkov so se zgradile vse velike narodne ustanove.

Snovnost podlega smrti, narod in sloveške vrline varujoča sokolska ideja živa in trajata večno. V dnevi vseh mrtvih in vseh živih se slaherni spominjaj dolžnosti, ki jo imaš do nesmrtnosti naroda in do neumrljivosti ideje razvoja in večnega izpolnjevanja v duševnem in snovnem svetu. Od naroda si prejel življenje in svoj obstoj, narodu vračaj življenje in pogoje za krepak obstoj. S svojim sodelovanjem si od naroda prejel bogastvo; del bogastva vrni narodu, da moreš sam postati deležen nesmrtnosti in da moreš sam živeti v znamenju večnosti!

Izpop za sokolsko zgradbo na Taboru je dovršen. Prve prihodnje dni položimo temelje. — Pričakujemo, da bo pokazala sokolska Ljubljana toplotno srce in odprle roke v prid temeljnemu kamnu za sokolski dom na Taboru. S pobiranjem pritenemo te dni in prosimo napredno občinstvo za naklonjenost.

V Ljubljani, dne 2. novembra 1923.

Za finančni odbor: Josip Turk; za Sokola I. dr. P. Pestotnik.

Sokol D. M. v Polju priredi dne 8. novembra čestni večer svojemu članu bratu Fr. Kavčiču pri starosti br. Kuharju na Vevčah, povodom 40letnice njegovega prihoda semkaj. Ko je nemila smrt pobrala prvega nadežtelja na tamkajšnji šoli Blaža Kuharja, je prišel iz prijetne Dolenjske Fr. Kavčič, mlad mož, a kremenit značaj, si je znal pridobiti takoj vsa srca svojih učencev in takisto tudi njihovih staršev. Vseobče spoštovanje se je tokom let povečalo ter mladi in stari ga i danes cenijo in ljubijo. Da se mu izrazi vsaj nekoliko ljubezni, ki jo je on delil 40 let, je Sokol Polje na svoji seji sklenil prirediti mu časten večer, k kateremu se vabijo člani sokolskega društva, učiteljstvo ter prijatelji in učenci njegovi.

Sport

Praska Slavija na Dunaju. Naše včerajšnje poročilo o tekmi Slavija: Rapid na Dunaju je bilo res nepravilno, kakor je to pravilno in z dvema ključema blagovolil ugotoviti »Slov. Narod«. Tekma je izpadla v korist Slavije, ki je porazila lanskega dunajskega prvaka Rapida s 5 : 1. Kako je prišlo do zamenjave v našem včerajšnjem poročilu, se nismo mogli ugotoviti. Podrobno poročilo o tej tekmi se prinesemo, omenimo le to, da je visok poraz Rapida zakrivil predvsem vratar.

S. K. Primorje : S. K. Jadran. V nedeljo dne 4. t. m. ob 15. se vrši na igrišču S. K. Primorje, Dunajska cesta, prijateljska nogometna tekma med navedenima kluboma. Jadran se nahaja sedaj v zelo dobri formi, vsled česar je pričakovati zanimive borbe. Trening-predtekmo igra Primorje rez. : Jadran rez. ob 13.30.

Prvi ljubljanski medklubski lahkoatletski turnir Lask contra Jadran, ki bi se bil moral vršiti 27. oktobra, se vrši sedaj nepreklono v nedeljo 4. t. m. ob 9. dopoldne na igrišču S. K. Ilirije. Prireditelj je prva te vrste v Ljubljani in zasluži zato vsestransko pozornost. Vstopnice (sedeži po 5 Din, stojlišča po 2 Din) se dobe v predprodaji v trafikli Sever, Selenburgova ulica.

Sodnija

Lahko noč! Potočnik Karol, 29-letni posestnik v Strančah v konjiškem okraju, je zapustil proti večeru v večji družbi Vrenkovo gostilno v Strančah. Pri slovesu mu je podal njegov tovariš Karol Bukovšek roko ter mu želel lahko noč. Obdolženec pa ga je udaril po roki in mu tudi izpodbil nogo, da je padel. Prišlo je do klofutanja in do bitke s latami, tokom katere je potočnik Potočnik nož in ga zasačil Bukovšku med rebra, ko sta se oba davila na klopi za hišnimi vrati. Šele sedaj je prišlo stremenje, a Potočnika je zadel pred oceljaki okrožnim sodiščem kazni 3 mesecev poostrene ječe.

Ukradena drva. T. Majnik, čuvaj skladišča lesa na Dolenjski cesti v Ljubljani, je opazil že dalje časa, da mu ljudje, ki hodijo mimo, odnašajo drva. Pred kratkim pa je obdolžil na prijavo nekoga svojega poznanca tatvine nekego spodobičnega, ki stanuje v obližju. Zadeva je prišla pred sodišče, kjer pa so vse priče izpovedale v prilog obtoženke. Vendar pa se sodnik ni zamogel odločiti, da je obtoženka resnično nedolžna ter je bila razprava v svrhu zaslusbe še ostalih prič, katere sta navedli obe stranki, preložena.

Nevesti trgovski potnik. Otmar Zadravec, trgovski potnik iz Maribora, je meseca marca opeharil v Stražah pri Mislinju Ivana Pačnika za 8000 Din na ta način, da se mu je ponujal za družabnika njegove trgovine z razpoložljivo glavnico 12.500 Din, ki je pa ni imel. Prišlo je tudi do osnutka neke pogodbe. V dobri veri, da Zadravec finančno ne kaj pomeni, mu je zaupal Pačnik omenjeno vso, s katero bi moral plačati ta nekaj povzette na postaji Mislinje. Zadravec pa je izginil in kmalu nato izjavil dvema strankama v Slovenjem gradu s tem, da je kazal osnutek pogodbe in se izdajal za trgovca iz Dovž, oziroma Straž, nadalje vso, češ, da mora v Maribor in tam plačati carino za došlo robo. Tudi v Ljubotomu je opeharil meseca junija nekoga trgovca za manjši znesek. Okrožno sodišče v Celju ga je obsodilo radi goljufije na 8 mesecev poostrene ječe.

Objave

»Šentpeterska vinska trgatava«. Vnovič opozarjamo in vabimo naše cenjene somišljenike in njihove prijatelje, na našo vinsko trgatavo, ki se vrši danes zvečer v restavracijskih prostorih hotela »Lloyd« na v. Petra cesti. Nad 40 oseb broječe spremstvo oča župana se skrbno pripravlja s svojim programom. Tajinstveno tekmujejo med seboj, kdo bo boljši govoril, da bo več smeha in krohota. Za prireditelj smo natočili priznan salonski orkester, ki bo poleg koncertnih točk izvajal marljivo tudi plesne točke vseh vrst. Obljubili pa so nam tudi pevec, da zapoje par ljubkih domačih narodnih in umetnih pesmic. Fino grozdje iz priznanih vinogradov je že prispelo. Za dobro kapljico, okusa jedila in točnosti v postrežbi nam poskrbi ga. restavratorka sama. Vsi moramo priti in malo dobre volje, pa bomo imeli prav lep večer. Za pogoje se pripravi odbor »Napred. polit. in gosp. društva za šentpeterski in kolo-dvorski okraj«.

»Češkoslovenska obec v Ljubljani« priredi danes v soboto predavanje s sklopičnimi slikami. Začetek ob 8. uri. — Jutri, v nedeljo, otvorimo marionetno gledališče v restavraciji Nar. doma. Začetek ob 5. uri popoldne.

»Ustanovni občni zbor Centralnega akademskega podpornega društva v Ljubljani« se vrši v soboto dne 3. nov. ob 20. uri v areni Narodnega doma. Prosimo mnogoštevilno udeležbo prijateljev napredne akademike omladine. Za napredne akademike udeležba obvezna. — Soc. ekonomski osek C. T., kot pripravljajni odbor.

»J. n. a. d. »Jadran« v Ljubljani pozivlja svoje člane, da se udeležijo ustanovnega občnega zbora Centralnega akademskega podpornega društva.

»S. K. Primorje« v Ljubljani priredi danes v dvorani Kaxino »Soirée dantes«. Klubovim članom je dovoljen vstop proti izkazilu klubove legitimaci-

je, akademikom proti akademskemu, ostalim proti vabilu. Pomotoma izostala v bila naj se reklamirajo pri g. Savi Sanclnu, cand. ing., Erjavčeva cesta 24.

»Sokolsko društvo na Viču« uprizar v nedeljo dne 4. novembra dramo v 3 dejanjih »Roža s Kavkaza« in enodjajanko »Vesela igra o žalostni princezi«. Predprodaja vstopnic pri br. Jejočniku, Rožna dolina in br. Uranu na Glinaču. Začetek točno ob pol 8. uri.

»Krekov kvartet« (poveč »Ljubljanskega Zvona«) priredi v nedeljo dne 4. novembra 1923. v Sevnici pevski večer umetnih in narodnih pesmi. Vsi sevniki in okoliški prijatelji petja lepo vabljeno!

»Na letošnji Martinov večer«, ki se bo vršil v soboto dne 10. novembra v zgornjih prostorih Narodnega doma v Ljubljani, poklemo vsi, ki se radi zabavajo v veseli pevski družbi. Malo koncerta, malo smeha in malo rajanja. Kaj in kaj bo, bomo že se povedali.

»Za slepce« je daroval kegljaški klub »Venček« pri Draškcu v Ljubljani vstopno 160 Din.

»Koncert. Danes v soboto koncert Dravske godbe v kavarni »Europa«. Začetek ob 9. uri zvečer. Vstop prost.

»Koncert. Danes in redno vsak dan v novo renovirani restavraciji in kavarni »Tratnik« koncert ciganske kapele od pol 9. do pol 1. ure ponoči. Vstop prost. Cene običajne.

Doktorji veterine

Svečana promocija prvih doktorjev veterinarske medicine na vet. visoki šoli v Zagrebu.

Prošlo soboto se je vršila na veterinarski visoki šoli v Zagrebu prva svečana promocija. O tem zanimivem dogodku nam poročajo iz Zagreba:

Svečanost je otvoril rektor prof. Ojtaric z nagovorom, v katerem je opisal historični pomen svečanostnega dne, ko se zavodu ob priliki promocije prvih doktorjev nudi prilika, da se oddolži ter za veterinarsko medicino in za ustanovitve šole najbolj zaslužnim možem. Navedel je zasluge bivšega poverjenika v prosveto v Zagrebu dr. Milana Rojca samo za veterinarsko visoko šolo, ki ga šteje med svoje ustanovitelje, ampak sploh za zagreboško visokošolstvo. Med prvimi matičarji-nastavniki je bil tudi veterinarski inšpektor v Sarajevu A. Vuković, ki si je s svojimi znanstvenimi deli na področju veterinarske medicine priboril svetovni sloves. Da pa je zavod po ustanovitvi premagal vse težkočevre, je predvsem zasluga veterinarskega nadzornika v Ljubljani, Janka Rojca, odličnega strokovnjaka na polju veterinarske organizacije, ki je bil tudi prvi predsednik jugoslovenskega veterinarskega združenja in skupno z Vukovićem odlično sodelujoč član veterinarskega sveta pri sestavljanju veterinarskih zakonskih projektov. Rektor je koncem svojega nagovora naglašal, da so slavljenci novi trije plemen našega naroda, ki je pri njihovem delu vodila skupna ideja, materijalni in kulturni prosep naroda.

Na to je prof. dr. Bosnić promoviral vse tri častni doktorje veterinarske medicine. Promoviranci so se po plemenitnem aktu v posebnem govoru zahvalili za čast, ki jim jo je podelil prof. zbor in želeli zavodu najlepše uspehe.

Najstarejši član prof. zbora in prvi rektor, prof. Podaubsky, nagovori nato doktorande dipl. veterinarje s sledečimi besedami:

»Visokopostovani i ugledni zbori! Današnji dan, kolikoli god je v sveto vanjskom sjaju skroman, za razvoj naše visoke šole od velike važnosti, ona današnjim svečanim činom stupa veliki korak napred u život.

Neobičajno gorke dane proživljal je naša Alma mater. I baš ta gorčina ojačala njene člane, vodil ih napred, olakšala im svladanje nebrojenih poteškoč občeja siguran uspeh.

Vi danas, mladi drugovi, ulazite u cietas academica doctorum. Svaki Vas dovino se te časti svojim stalinim radom. Vi ste svaki metoditražili istinu. Tražeti istinu sjetiti ste svakoga uspeha stanovito radostno dovoljstvo, zadovoljstvo, koje može po svatiti samo onaj, koji ga je jedinstvo doživljava. Zadovoljstvo pako jedinstvo prokušano uzroči čeznju za takovim cilima i u budućnosti. Ne dozvolite, Vaš život ne bude služio istini i u duće; ne dozvolite, da je ne bi i u duće tražili, jer samo tražeti istinu čete pravi ljudi i dostojni stručnjaci.

Današnje doba zapravo ne pogovori. Živi u zabludi. No ono će se osvestiti, a kad se to zbude, prikloniti će duhu a odstupati od materije, koja je nas prvo mjesto zauzela. Do tada, e gosp, sav teret i svu moralnu odgovornost za nauku, pravdu i istinu nositi i nose idealisti — idealisti-fanatici — tako očuvaju ljudstvo ono, što je čovstvorio i da to djelo po mogućnosti nože. Povratek pravdi i istini mora driti nije moguće, da čovječanstvo ne ozdravi. Pa i zabludjeli vratiti čepet pokajani na put pravde i istine postoji rečenica: »Magna enim est veritas et prae valebit«.

S pouzdanjem i Vi, prvi naši dokit izekujte ispunjenje ovih velikih riječi. Slijedite onome naturnem pozivu, Vas je do današnjega dana pratio rist nauke i otačbine, u probit narod na dnu naše almae matris i Vašu s i zadovoljstvo!

S promocijo kandidatov z znanstvi mi deli je bila svečanost končana.

Politični odmevi

Prva obletnica pod fašistovskim žezlom

Te dni praznujejo v Italiji s velikim pompom in uradnimi svečanostmi prvo obletnico, odkar se je fašizem vstolil na državni prestoli. Proslavljalce na praznovanju ne manjka. Pred in nad vsemi stoji seveda Benito Mussolini, nazvan tudi kratko »Vojvoda« — Duce.

Smo neposredni sosede italijanskega kraljestva in med nami in Italijo se vajo mnoga še nerešena vprašanja, zato je dobro, da si fašizem ob prvi obletnici njegove vlade ogledamo nekoliko pobliže.

Za Italijo ima fašizem neoporečno velike zasluge. Prinesel je deželi v prvi vrsti mir. Zvest našel, da je nasproti nika treba ubijati s kolom, je onemogočil vsako opozicijo. Svojim nasprotnikom je zamašil usta s grožnjami in dejanji. Komuniste in socialiste je pojeval in jih zaprl v ječo. Naprtil jim je na pleča odgovornost radi rovanja proti državi ter jih tako napravil nekdoljive. Klerikalce, ki so mu bili najgromnejši protiniki, je razcepil s razvojevalno politično taktiko, liberalce pa spravil baš te dni pod svojo črno rjavo. Zasičeval si je absolutno nadvlado v deželi, kateri je po večletni gerilji zopet vrnil mir.

V parlamentu je Mussolini vladal absolutistično. Bil mu je pravi diktator. Vse mu je vse pravice in dostojanstvo, ki je s temi zvezano. Očel je pojalce kot fantaline, katere se lahko kroti tudi z bičem. Klical jih je na kup, kadar jih je rabil za štafazo, drugače jih je po mili volji razganjal.

Poleg teh negativnih strani pa je treba omeniti tudi nekaj pozitivnih koristi. Fašizem je Italijo okrepil v finančnem oziru. Odpravil je nadvlado tujih tujinščin in pasivnost pri železnicah, pošti in brzojavu. Da je s tem pomnožil armado brezposelnih, za to se gosp. Mussolini manj briga.

V zunanji politiki je bil fašizem sočuden do skrajnosti. Držal se je načela »da ut des«. Miroljubnega se ni izkazal nikjer, niti napram nam, niti napram Grkom. Kazal je svojo ekspanzivnost naravnost ostenativno in ni nikoli prikrival, da mu je prvi cilj prejši sedanjih mej ozemlje jugoslovanske države.

Za nas je torej bilanca ob prvi obletnici fašizma skozinsko pasivna. Gledati moramo, da bo danes leto dni boljše.

Položaj v Nemčiji

Razplet notranjepolitične situacije v Nemčiji je jako značilen in instruktiven. Poverjeniki socialne demokracije so zapretili, da izstopijo iz vlade, ako se zoper Bavarsko in njeno renitenco ne nastopi s vso avtoriteto. Nasprotno pa se Kahr z visokega izraža o berlinskih socialističnih članih vlade, ki da so patrijotični Bavarci glavni kamen spodbite.

Na drugi strani so bile na Saškem meščanske stranke izjavile svojo solidarnost z berlinsko vlado in akceptirale ultimatum Berlina, ki je zahteval, da socialistično - komunistična saška vlada demisijsira. Pod učinkom pogovorov med saškimi in berlinskimi socialističnimi voditelji so bili saški socialisti odnehal, se odmaknili od svojih komunističnih kolegov ter napovedali celo sestaviti novo samo socialistično vlado v Dresdenu. Tako pa popustajo očividno samo in strahu pred nevarnostjo, da se reakcija polasti vlade.

V Porenju situacija še ni razčiščena. Kako se faktično zadržijo francoške in belgijske okupacijske čete, iz poro-

čil ni mogoče razvideti dovolj zanesljivo; gotovo pa je, da je uspevanje separatistične akcije toliko lažje, ker imajo valed okupacijskih določb opraviti samo z varnostno policijo, ne pa tudi z vojaštvom. Zasedbo posameznih mest in separatistični prevrat izvršujejo takorekoč stalni oboroženi oddelki, ki po posrečenem puču zapustijo mesto in odidejo zopet dalje v naskok na drug kraj. Vseled tega se večkrat dogodi, da policija zopet prevzame oblast, zlasti kjer ji pomaga delavstvo, osebno komunisti. Razumljivo je tedaj, da separatistična akcija boljše uspeva na manj industrijskem jugu, nego na veleindustrijskem severu. Važno pa je, da so važne gospodarske in politične osebe iz Porenja predlagale berlinski vladi, naj sama preuredi Porenje v samoupravno državo v okviru Nemčije, kar je pa ta odklonila.

Ob Renu pa se je pričel še eden jako značilen pokret. V bavarski Pfalci ali Palatinatu se je pričelo separatistično gibanje, ki stremi za tem, da se Palatinat odcepi od — Bavarske in se uredi v posebno zvezno državo v okviru Nemčije, a neodvisno od Münchena. Glavni inlektorji in zagovorniki tega separatističnega pokreta pa so — tamkajšnji socialisti, ki so pričeli svojo akcijo iz nasprotja do reakcijske naravne monarhistične sedanje bavarske vlade; na čelu jim stoji državnozbornski poslanec Hoffmann.

Če izvzamemo Porenje, moremo iz vsega navedenega s sigurnostjo konstatirati, da predstavlja separatizem, ki se pojavlja po Nemčiji, borbo med posameznimi političnimi strankami, ki izražajo v svoje strankarske cilje pokrajinsko, oziroma državno avtonomijo. Velika odločilna borba med republikanizmom in monarhistično reakcijo se pripravila brez dvoma; maskirana pa je sedaj baš s separatizmom historičnih delov Nemčije. Za socialne demokrate pomeni sodelovanje na vladi veliko samozatajevanje, ki je vrh vsega skrajno nepopularno; razumeti se da le kot manjše zlo za republikance, da se reakcijskim monarhističnim, nacionalnošovinističnim elementom ne dovolj prostih rok. Toda končna notranja kriza se s tako taktiko le odlača, ne uničujejo pa se njeni temelji. Z nje izbruhom nam je tedaj prej ali slej računati.

Kronprinc se vrača

Cela tri leta se je razpravljalo o tem, naj se li kronprincu dovoli povratek v domovino ali ne. Diskusija o tem vprašanju se je vršila javno in privatno. Kronprinc je, da se pred nemškimi ljudstvom opere, izdal svoje spomine v knjigi. Skušal je dokazati, da je bil na svetovni vojni čisto nedolžen. Obrambni spis se je mnogih Nemcev prijel. Nastali sta dve fronti. Prva je zahtevala, da se kronprinc iz humanitarnih razlogov dovoli povratek v domovino, ker mož ni zakrivil ničesar, kar bi ga obtoževalo pred zgodovino, kakor je slučaj z njegovim očetom. Drugi pa so smatrali, da so kronprinčevi spomini politično premišljeni akt, ki računata na nerazsodnost nemškega ljudstva. Takoj so se dvignili proti temu, da se dovoli kronprinc povratek v domovino. Koncem koncev pa je zadeva glede kronprinčevega povratka prišla pred nemški ministrski svet. Stresemannova vlada je v pondeljek na podlagi kronprinčevih izjav sklenila, da se kronprinc sme vrniti iz pregnanstva domov.

Nemška vlada je, kakor rečeno, dovolila, da se kronprinc vrne samo pod pogojem, da se ne bo vmešaval v nobene zadeve nemške države. Njegovo bivanje v Oelsu, na tleh nemške šlezije, mora imeti strogo zaseben značaj.

Naselili se pa sme kronprinc samo kot privatnik in živeti samo zase in svojo okolico.

Ali se bo kronprinc po svojem povratku v domovino držal, kakor je obljubil, je seveda vprašanje. Dejstva bodo pokazala kmalu, če je bila njegova namera glede povratka postena, ali če mu je bila vrnitev samo pretveza za podpihovanje strasti, ki razjedajo republikansko Nemčijo ter jo na skrivaj navajajo k temu, da zopet izroči svojo usodo v roke kakšne dinastične rodbine.

Kulturni pregled

K. Kovarovic: Psoglavci

Samo par let po njenem rojstvu smo imeli Kovačovičeve »Psoglavce« tudi že na našem odru. Bilo je o božiču l. 1902. Naša opera je imela dober ansambl solistov in po velikanskem praškem uspehu po navdušenju češke glasbene kritike smo se nadejali velikega uspeha tudi v Ljubljani. Wagnerjeve opere so vedno močno učinkovale na našo glasbeno publiko, vzile temu da ljudi pravo posebno romantično melodičnost. Zato smo mislili, da je niti Kovačovičeva moderna opera brez melodij in sklenjenih arij ter brez sladkih samospevov ne bo nerazumljiva. Besedilo s svojo napeto dramatičnostjo in sorodnostjo s slovenskimi kmetijskimi bumami pa nam je itak simpatično. Tako smo upali.

A smo se varali. Vzile izvrstnemu tenoristu Vičnu (Kozini), baritonistu Kralju (Lomikarju), sopranistini Hanuševi. Svo bodovi, basistu Aschenbrennerju, Hašlerju l. dr. opera »Psoglavci« ni prodrla in je izgnila hitro z repertoarja. Značilno je, da so tudi naši kritiki napisali le nekaj zelo navdušenih a prav kratkih notic, par frazastihi komplementov, ki očividno niso prihajali od srca. Tako je bilo pri nas pred 21. leti.

Zdaj so »Psoglavci« vstali iz opernega arhiva in našli zunanje še lepšo uprizoritev. Izvajanje po današnjem ansamblu in sprejem po današnji publiki pa sta ostala na isti višini. Razmere so danes operi ugodnejše. Občinstvo je danes glasbeno napredovalo in je po mnogih modernih delih vzgojeno. Prej sta bila le dva abnmana, danes jih je šest in se bo torej opera lahko pela vsaj 15krat. Tako se da danes vzdržati na repertoarju tudi opera, ki ne znaga takoj ob premieri. Baš najoriginalnejša dela imajo pač najtežjo borbo, da prodro do duše in srca. Ne dvomimo, da prodro do pot tudi »Psoglavci«.

Dasi je gledališka uprava storila premalo zanje. Gledališki list (št. 4) je prinesel le površno vsebino in libretto ni izšel; zato se vsebina le slabo razume. Opera je bila vržena prenažno na oder, zbor obvladuje besedilo le za silo, solisti pa poznajo pač svoj part, ne pa vse glasbe. Zato ne igrajo dovolj svobodno in svira zelo karakteristični orkester med mirovanjem solistov. Solistom je dal Kovačovič s svojim orkestrom izredno mnogo prilik da se nemo, a zelo efektno razigrajo; toda naši solisti le pojo, igra pa omejujejo le na najnujnejše ali pa je sploh nimajo. »Psoglavci« so eminentno dramatična opera, ki zahteva prav tako dobri igralci, kakor pevci. V Pragi, kjer morajo biti operni solisti vselej tudi dobri igralci, so pred 25 leti morali pri »Psoglavci« sodelovati celo prvi igralci, da so oživljali sceno. In v Ljubljani smo Prago pred 21. leti posnemali: v prizorih rihitarjev so sodelovali tudi naši igralci. Tu so vzroki, da današnje predstave niso tako živahne in da ne pretresajo tako kakor bi ob Jiraskovem sinem dejanju in Kovačovičevi glasbi morale pretresati.

V naši operni upravi pač ni nikogar ki bi se briga za dramatično stran, ki bi skrbel za dober izgovor besedila in za najvišjo dramatičnost, psihološko poglobljanje in efektnost scen. Režiser g. O. Šest je storil pač vse, kar je kot igralec mogel storiti, se pobrigal za opremo, situacije, ljudske mase l. dr. a baš »Psoglavci« dokazujejo, da mora biti operni režiser tudi glasbeno omikan, ki pronikne tudi v orkestralni del in izdela baš neme scene z najfinjšo psihologijo. »Pse-

glavci« niso operno izrežirani, zato ne učinkujejo s polno silo in delajo nekam raztrgan vtis.

»Psoglavci« so med prvimi češkimi modernimi operami, kjer se spajata dramatičnost in realistična dejanja z dramatičnim glasbo. Orkester igra važno in samostojno vlogo in mora učinkovati vzporedno z dejanjem na odru. Kovačovič, dolgoletni operni šef Nar. divadla in skladatelj raznih oper, je bil baš v orkestraciji velik in umetnik v instrumentalni tehniki. Po Wagnerjevem vzoru je uporabljal karakteristične vodilne motive, za izražanje duševnih borb in konfliktov se ni izogibal disharmonij, kot nacionalni Čeh pa je ljubil narodno melodiko se vzele doval na Smetani in ustvaril tudi v »Psoglavci« zbor in ljudske prizore čisto v češ. narodnem duhu ter v narodnih ritmih. Dude in češki ples se oglašata sila simpatično kot kontrasta bojevitosti in tihičnosti. Z glasbenega vidika spadajo »Psoglavci« med najboljše češ. umotvore, so še danes paradna češ. nacionalna opera ter žive po svojem libretu in prvovrstnih interpretih kot velepriljubljeno in naravnost popularno delo stalno na repertoarju č. sl. gledališč.

Da je opera pri nas vzile jedva trideskemu studiju uspeła zelo častno, je zasluga kapelnika g. Balatke in režiserja g. Šesta. Storiša sta v tako kratki dobi pravi čudež, zakaj opera je trd oreh, a sredstva, ki so jima bila na razpolago, niso vsesok odlična. Vse priznanje gre tudi g. Skrušnemu, ki je podal zopet nekaj lepših dekoracij.

G. Šimenc kot Kozina je glasovno briljiral, s svojim svežim, krasnim materialom imponiral in se odlikoval tudi kot igralec. Seveda do Karla Buriana, ki nas je v Nar. divadlu opetovano prisilil, da smo plakali, ima še daleč. Prehitro je moral nastupirati partijo, zato pač še zamenja vokalizacijo in dela v igri pavze, ki zelo motijo. Ne dvomimo, da bo rastel od predstave do predstave. Ogromno in naporno partijo že zdaj obvladuje docela; zdaj treba le še poglobljenja in polnjenja.

Odč. Ropasova ima lep material, a kot začetnica ni stare Kozinove zajela niti pevske, še manje igralske. Naj si prečita roman!

G. Cvečič kot Lomikar se je postavil prav lepo; razveseljivo je, da je njegov izgovor vedno jasnejši, njegov sprev vedno glajši in izrazitejši, njegova igra vedno boljša. G. Zathay je bil imponanten grof Sternberg, izrazil v petju in igri. Ustrezala je povsem g. Lewandowska, ki je v prizoru v ječi našla nekaj prav tragičnih tonov. Simpatična Dorla, žal, zelo majhnega organa je bila g. Matačičeva in lepa je Lobkovičeva gđ. Štiligojeva. Toda v igri je čisto nerazvita. Obup nad možovo smrtjo se vendar ne more izražati le s tem, da se drži za ušesca! Oopici nujno svetujemo, naj se posveti igralskemu studiju. Izvrsten Pribek je bil g. Zupan, ki je eden najboljših igralcev med pevci, lepo vokalizira in poje vedno inteligentno. Dober je bil Ecl g. Mohorica, ki napreduje v igri in petju. Pri rihitarjih se je zlasti opazala Šestova roka, in priznavamo, da so gg. Lombard, Rus Perko, Bogojčev in Finko prav vro igrali. Jiskra g. Subija je bil dostojen, dasi daleko ne dovršen; mladi pevec ima krhek organ, ki ga forsira, v igri pa je še nerazvit, dasi nadarjen. Uloga zahteva prvo vrstnega pevca in igralca.

Gledališka krojačnica pod vodstvom ge. Walstelnove je mogla le deloma ustreči,

a kar je nudila novega, je dobro in pravilno.

Pri prvi reprizi je nastopila v partiji Kozinove ga. Borova-Volovškova. Postavila je s svojo figuro impozantno majko, pevski pa vzile velikemu materialu ni našla prilike, da se posebno uveljavi. Očividno je trpela na tremi... Je li bo mogla nadomestiti go. Thierryjevo, še ne vemo. Domača pevka, ki poje slovenski in ima mlad, svež material, je vsekakor ansamblu in publiki ljubša. Da ne govorimo o troških, ki jih prinaša makar najodličnejši gost iz daljne Prage...

Giovanni Pierluigi Palestrina

(K današnjemu koncertu.)

Prvovrstno zagrebško pevsko društvo »Lisinski« priredi danes zvečer v veliki dvorani Uniona koncert, na katerem bo izvajala skladbe najpomembnejšega italijanskega cerkvenega skladatelja in enega največjih glasbenikov vseh časov, Palestrine. Mož se je rodil leta 1515. In se je pisal po rodbinskem imenu Pier Luigi Sante, ime Palestrina je dobil po svojem rojstnem kraju. Tam je bil najprej organist, nato učitelj glasbe na zavodu Capella Giulia v Rimu. Papež Julij III. ga je sprejel v zbor svojih pevcev, dalje je opravljal službo kapelnika v Lateranu, pozneje pri S. Maria Maggiore in končno v papeževi kapeli. Umrl je leta 1594. v Rimu.

Njegovih skladb je izredno lepo število, njegov talent je bil neizmirljiv. Tridentski koncil se je bavil tudi z vprašanjem zboljšanja tedanje cerkvene glasbe. Do takrat je vladal v cerkvi stil, ki je petje z uporabo posvetnih, dostikrat celo frivolnih melodij in s prevelikim umetniženjem napravil docela neresno in službi božji neprimerno. Besedilo skladb zaradi tega sploh ni bilo razumeti. Koncil je tedaj sklenil reorganizacijo cerkvene glasbe in je izvolil v ta namen odbor osmih kardinalov. Ti pa so poverili Palestrini, ki je s svojimi »Impropertij« (skladbami za veliki teden) vzbudil veliko pozornost, nalogo, da napiše cerkvene skladbe v priprostem in plemenitem slogu. Odzval se je in je napisal tri nove, šestoglasne mase, med katerimi nosi tretja naslov Missa Papae Marcelli, poklonjena njegovemu dobrotniku papežu Marcellu II. Slavna in klasična je ta masa zategadelj, ker kaže vso veličino Palestrinovega genijalnega skladanja. Njegove skladbe so ognjevit, tako neprisiljeno, priproste in so polne miline. V njih najdemo vse vrste kontrapunktna umetnosti od preprostih do najkompliciranejših kombinacij kanoničnih in fingiranih stavkov. Večina Palestrinovih skladb je cerkvenih, v strogem slogu pisanih, ki tvorijo višek cerkvene glasbe. Njegov način komponiranja za zbor brez vsakega spremljevanja (a capella) se še danes imenuje Palestrinov slog. Palestrina reprezentira rimsko cerkveno glasbeno šolo in v višini glasbeni slog, katerega sta v Nemčiji pozneje sledila Händel in Bach.

Palestrina pa se je počel tudi s posvetno glasbo. Pisal je madrigale, izmed katerih nam poleg Missae Papae Marcelli danes zvečer štiri zapoje »Lisinski«, Hadrian Willaert je oče madrigala, posvetne pesmi, ki je bila v Italiji posebno priljubljena sredi 16. stoletja. Ime madrigal izvira od italijanske besede »mandra«, ki pomeni čredo ovac, odtod so imenovali madrigal ovrčarjevo pesem (Schäferlied). Madrigalov stil je posveten nasproti cerkvenemu stilu in z njim začenja v glasbi epoha tako zvanega »elega stila«. Palestrinovi madrigali so ljubke skladbe pisane za večglasni mešani zbor a capella. Odličnemu hrvaškemu pevskemu društvu »Lisinski« bo Ljubljana za današnji zanimiv koncert gotovo hvaležna, kajti seznanilo jo bo z deli slavnega italijanskega mojstra, čigar nagrobni kamen krasi napis: »Musicae princeps«.

Tristan Bernard:

Kitajska strategija

Kitajska vlada je prejela iz neke evropske orožne tovarne tristošotno pušk najnovejšega vzorca in je vsako od njih dala spremiti z tremi zvončki. In tako se je zgodilo, ga je nekega lepega jutra v koncu septembra zvončikljalo in drobnelo na prostorni planoti Lao-Tsina devetstotisoč zvončkov.

Generalisimus Hong-Hong se je s svojim bleščočim spremstvom pomaknil na zeleneli in razcveteli griček in se pripravi, da dà znamenje za spopad.

Med poročevalci pomešanimi v pobočje četo je bil moj prijatelj Saladier, vojaški urednik dnevnika »Gostitelj čebel«. Sledil je z največjim zanimanjem premikanju in razvoju vojsk, posebno ker se ni prav nič razumel nad kitajsko strategijo.

General je visoko dvignil svojo dvostrano sabljo in zaklical:

»You-Tschil«.

ar pomeni toliko kakor:

»Vzporedite se za osemnajstimi eskadram dvadvajsetega regimenta.«

Povelje »You-Tschil« je ponovil general Ti-Tzing, nato general Tiao-Pek, nato je neskončno drugih komandirjev položilo četo so se pomaknile in iznova je zazvečelo čez planjavo devetstotisoč zvončkov.

Hong-Hong je nato zaklical z močnim

»Vao-Tschil«.

Kar bi se reklo po našet:

»Na desno od konjenice se uvrstite za boj!«

Generalji so ponavljali: »Vao-Tschil« in vsa vojska se je razporedila vzdolž ob reki Hu-Hu-Hou ravno nasproti japonske armade.

V tem trenutku se je moj prijatelj nahajal takoj poleg generalisima. Pa je droben prašek zašel v levo nosnico omenjenega Saladiere, ki je zato na strašno kihnil. (Atschimil!)

Tedaj pa sta zaklicala generala Ti-Tzing in Tao-Pek:

»Ha-Tschimil«.

Vsi poveljniki so ponovili Ha-Tschimil in še predno je mogel Hong-Hong izdati nasprotno povelje, se je že cela armada obrnila in prišla ravno v ogenj japonske artiljerije. V manj kakor v eni minuti je petintridesetisoč Kitajcev pokrilo bojšče.

Ostanek vojske jo je udaril v beg. Samo petintridesetisoč mrtvecev je ostalo na bojšču. Vsi so imeli krasne lasne kitke, tako da bi jih kitajski angel smrti lahko čisto lagodno odnesel na drugi svet.

Toda kitajski angel smrti je storil napake, da se ni požuril, kajti prehiteli so ga Harvey, Jim in Co, prodajalci las v Shanghai, ki so prišli z mnogimi pomladniki in vozovi in mirno porezali petintridesetisoč kit.

Curtis Yorke:

Važen vzrok

Bi je velik, mlad mož, močne postave. Njegovo lepo obličje je izražalo samozavest, nekateri graje iščoč ljudje si rekli, da ošabnost. Imel je svojih petintrideset let in njegovi znanec so trdili, da ni nikakr kristjansko nežna narava. Imenoval se je Jurij Carew in se je nahajal kot potnik parnika »Cobra« na vožnji domov od Buenos Ayresa v Southampton. Zaradi poznega letnega časa potniška družba ni bila posebno številna. Na krovu Carew v splošnem ni užival priljubljenosti. Navadno je bil molčeč, ali pa je pričeljenati nečene pogovore. Moški sopotniki so ga imeli za »prav izvrstnega« dečka, ampak čudakega. Ženske so pa rekly, da ni interesanten.

Ker ni nikoli nobeni izmed njih dvoril, je bilo to morda naravno. Med njimi se je nahajala velika, lepa blondinka, o kateri se je zdelo, da je oklep njegove nepristopnosti polagoma prodrla; v njeni družbi so ga videli, da se je celo smehljaj. Postala sta si dobra prijatelja, zaradi česar mladi dami ni izostalo očitanje njene matere, da dela neumnosti, ko daje pogum mlademu možu, ki ni nič. Seveda Carew teh opominov ni slisal, in Ida Lennox je bila svojeglavna mladenka. Njuno prijateljstvo torej zaradi tega ni trpelo.

Na krovu je bila tudi silajno lepa vdova, gospa Bouverie: le neznančni vzrok,

kov je vzbudil Carew v njej močno antipatijo proti sebi. Bila je pametna in lepa, toda razburljiva in zelo oamljivega značaja; te napake pa ji je vsakdo rad spregledal zaradi njenih dobrih lastnosti.

Nekega večera pri dinju — zaradi majhne potniške družbe so porabljali pri jedi samo srednjo mizo — torej pri dinju je govorila gospa Bouverie o vrednosti in starodavnosti posebno krasnega prstana, ki ga je nosila. Kupila ga je bila na nekem potovanju po Italiji in trdila, da je star najmanj tristo let. Bil je širok zlat obroček zelo lepega dela, okrogli okrog v enakomernih razdaljah okrašen z velikimi, bleščočimi diamanti. Na okrašen strani je stalo dvoje črk, N. C., iz zelo majhnih, v zlato vložnih bliserov.

Gospa Bouverie, ki je čutila nagnjenje do romantike, je menila, da je to starodaven zaročni prstan. Znotraj je stal napol zabrisan datum, ki ga je skušal na desni strani vdove sedeči bledi duhoven doznati skozi majhno povečevalno steklo. Nasproti sedeča dama pa je prosila, bi li si smela prstan natančneje ogledati. Od nje je romal prstan dalje iz roke v roko.

Toda čudovito! Prstan ni prišel nazaj k lastnici; nenadoma je izginit. Vsa se je izrazil, da je oddal prstan naprej.

Kje je bil torej?

Seveda je povzročilo to veliko vznemirjenja. Vsi so vstali in iskali hlastno po mizi in pod mizo, od enega konca dvorane do drugega. Prstana od nikoder na dan.

Lastnica se je med tem razburila in sledila je neprimerna scena. Gospa Bouverie je bila mnenja, da si je moral prstan kdo na skrivaj vtačniti v žep, na kar je nekaj moških predlagalo, da naj vsi navzoči obrnejo žep, ako jih ima gospa Bouverie zares na sumu.

Temu predlogu so vsi takoj pritrdili. Vsi so zavzeli pravo izmetavanje ključev, pisem, žepnih robcev itd. Iz žepov, toda prstana nobenega. Na začudenje vseh pa je Carew mirno izjavil, da ne pokaže svojih žepov.

»Ampak, gospod Carew, to je vendar samo forma,« je rekel kapitan; »storite to, prosim!«

Mladi mož je vlijudno, toda odločneje nego sicer, ponovil, da tega ne stori.

Sledil je neprijeten molk. Carew se je naslonil na svoj stol in je bil videti bled in razdražen. Nekaj sopotnikov se je smehljalo pomenljivo. Drugi so namršili obrvi.

Gospa Bouverie se je izpozabila.

»Ali Vas smem vprašati, gospod,« se je obrnila z razburljivim glasom do Carewa, »zakaj nečete storiti tega, kar so storili vsi Vaši sopotniki?«

»Da, madam,« se je glasil kratki, ponosni odgovor.

»Torej — zakaj ne?«

»Ker imam za to poseben vzrok,« je odgovoril, kroteč jezo v svojem glasu.

»In kakšen vzrok?«

»Obžalujem — natančneje pojasnilo moram odkloniti,« je odgovoril mirno,

Glasbeno pismo iz Maribora

Maribor, koncem oktobra.

Muzikalno življenje Maribora je v polnem teku. O tem pričajo koncerti, ki se vrste drug za drugim, opera in opereta. Castniški zbor je priredil na dan krsta našega prestolonaslednika svečani koncert. Vojaška godba je izvajala več točk, od katerih je najbolj ugajala Mezkowskega elika op. 23. Borodinovala balada "Morje" je pel g. dr. Ašič z veliko bravuro. Zbor Glasbene Matice pa je izvajal Mokranjčev Rukovet ter Adamičovo "Ljubico" pod vodstvom g. ravnatelja Topića. Zbor se pripravlja za velik koncert, poleg tega pa stalno nastopa pri vseh večjih prireditvah z vidnim uspehom. Ga. Brandi-Pelikanova je zalagala na gosli dve točki sporeda ob spremljevanju orkestra. Poslušalci so bili nad njeno igranje vžvičeni in so jo nagradili s frenetičnim aplavzom.

Nar. gledališče je dne 20. oktobra pefo Verdievo "Traviato". V naslovni vlogi je nastopila gd. Vladimirovna. Njena igra je bila primerna, še bolj pa jo ustrezala v pevskem partu, ko glas popolnoma obvlada. G. Knitti je bil začetkom nekoliko indisponiran, toda je prišel kmalu v dobro voljo. Očeta je pel g. Govprova s posebno toplino. Zal mu je bila igra nedostojna. Ko se uživi na odru, postane nedvomno dobra operna mož. Zaenkrat se čuti vpliv rušine najbolj v širokem o, ki se pri njem glasi kakor zamolkel a. Manjše vloge so bile dobro zasledene. Zbor je svojo nalogo dobro rešil. Zeleli bi samo, da publika gledališče poseba številnejše nego doslej.

V nedeljo dne 28. oktobra je Češki klub proslavil 5-letnico CSR s slavnostno matinejo. Otvoril jo je g. kapelnik Hertog z uverturo iz Smetanove "Libuše". Gd. Vladimirovna je zapela arijo iz "Prodane neveste", g. Aleksa, novi operni tenor pa arijo iz "Dalibora". Njegov glas je v srednji legi prijeten, dokaj lepo pobarvan, manjka pa mu šola, vendar česar se glas v grlu stisne, namesto da bi se razvil. V Götzovi dvoraji je tenorist uspel mnogo boljše nego v gledališču, kjer ga je ovirala trema.

Ga. Brandi-Pelikanova je to pot podala "Polonaise brillante" od Wienawkega. Program je izpolnil zbor Glasbene Matice, ki je zapel Adamičovo "Čuj nas zemlja" ter "Moravsko narodno" od Prochaska. Matinejo je zaključila vojaška godba s "Fantazijo na srbsko kolo" od Rimskij-Korzakova. Prireditve je bila glasbeno zelo dostojna proslava pomembnega češkega dneva.

V gledališču smo zadnjih poslušali opereto "Umetniška kri", v kateri je g. Urvalček podal Torellija pevsko in igralsko prvotnost. K opereti se o priliki še povrnemo.

Umetniška šola društva "Probuda" v Ljubljani

Začetek šolskega leta 1923./24.

Umetniška šola društva "Probuda", ki je ravnokar zaključila svojo uspešno razstavo z deli lanskega šolskega leta, stopa z začetkom novembra v 4. leto svojega delovanja. V šoli se bo nadaljevalo s poukom v smeri, ki se je izkazala dosedaj kot pravilna. Razen že vpeljanih predmetov se uvedejo letos na novo: mala plastika in medaljerstvo, fotografija in opisna geometrija.

Vpisovanje se vrši pri tajnistvu šole v poslopju Tehn. srednje šole, soba 4, pritiščje (desno) v ponedeljek 5. in sredo 7. oktobra od 16. do 18. ure. Novostopivši učenci naj po možnosti prinese s seboj kako delo (risbo, sliko ali kipar-ako delo).

Vaško se more vpisati v naslednje predmete:

a) risanje in slikanje portreta in akta, draperije in kompozicije. Trikrat na teden, vsakikrat po dve uri popoldne ali zvečer. (Poučuje akad. slikar Fr. Sterle);

b) mala plastika in medaljerstvo (izdelo-

vanje malih kipov in medalj iz plastelina, vlivanje v mavcu in bronu. Cizeliranje. (Poučuje prof. in akad. medaljer Ant. Sever). Število tedenskih ur po dogovoru;

c) grafika: ilustracija, plakat, ex libris; pozneje lesorez in bakropis. Samo za nadarjene učence. Vsako sredo od 16. do 18. ure. Prof. S. Santel);

d) fotografije. Predavanja in praktično delo v laboratoriju, ekskurzije v svr-ko vaje. 3 ure na teden. (Poučuje g. Fr. Vesel, predsednik Kluba amaterskih fotografov);

e) konstruktivna perspektiva. 2 uri na teden. (Poučuje prof. A. Sever);

f) anatomija. 2 uri na teden. (Poučuje akad. slikar Mirko Šubič);

g) arhitektonsko oblikoslovje s posebnim oziranjem na potrebe umetnikov in kandidatov za drž. izpit. 3 uri na teden.

h) narodna ornamentika in kompozicije v narodnem duhu. 2 uri na teden. (Poučuje akad. slikar M. Gaspari);

i) opisna geometrija za slikarje in učitelje, ki se pripravljajo za srednješolski risarski izpit, oziroma za meščanski izpit ter za gimnazijske dijake, ki nameravajo nadaljevati svoje študije na tehnikah. 4 ure na teden. (Poučuje prof. R. Tejkal);

j) zgodovina umetnosti in razvoj slov. ljudske umetnosti. 1 uro na teden. (Predava prof. D. Volavšek).

Vašk predmet je pristopen za dame in gospode vsakega stana, kakor tudi za učence srednjih šol, obrtniške vajence itd. od 12. leta naprej. Čas pouka se določi za predmete, pri katerih ni naveden, pri vpisovanju dogovorno z gg. predavatelji. Vpisina in enomesečna ukovina se eplačajo pri vpisovanju. Tam se dobe tudi vse podrobne informacije.

Danes zvečer točno ob 8. uri se vrši v Unionski dvorani koncert brvatakega pjevaškega združenja "Lisinski" iz Zagreba. Sloves "Lisinskega" je znan in ljubljancem so njegovi koncerti v najboljšem spominu, saj je "Lisinski" brez dvoma eden najboljših pevskih zborov v naši državi. Vsako hvalljanje in slasospevi "Lisinskemu" so prav gotovo odveč, saj so tako njegovi sporedi kakor izvajanje v vsakem pogledu prvovrstni. Za nocojšnji koncert si je izbral "Lisinski" klasični program, na katerem izvaja Palestrinijevo skladbo in sicer celotno "Missa Papae Marcellini" in štiri madrigale.

Anton Trost igra na svojem koncertu, ki ga priredi v Ljubljani v ponedeljek dne 5. novembra med drugim tudi Brahmovso sonato v f-molu. To skladbo je igral gospod Trost na enem svojih dunajskih koncertov in kritik Valter Niemann piše v svoji knjigi "Meister des Klaviers" sledeče: "In tako se je uvrstil v pestro vrsto mnogih dunajskih pianistov, o katerih se zadnje čase mnogo govori, tudi Anton Trost, ki je izvrsten igravec Brahmsa, ki se odlikuje po svoji velikopoteznosti in skrbni detajlni obdelavi, samozavestnem podarku in poetičnem smislu". Brahmovs sonata bo ena glavnih točk ljubljanskega koncerta. Za koncert so stopnice v predprolaji v Matični knjigarni in se vrši isti v dvorani Filharmonične družbe.

Mariborski kulturni drobci. V soboto zvečer bo prednael v okrilju društva Primorcev "Jadrana" v restavraciji Narodnega doma pesnik Alojzij Gradnik svoje pesmi, ki se nanašajo na Primorje. V nedeljo zvečer koncertira v Götzovi dvorani hrvatsko pevsko društvo Lisinski, ki bo izvajalo Palestrinijevo maso "Papae Marcellini". Narodno gledališče prične v nedeljo dne 4. novembra zopet s popoldanskimi ljudskimi predstavami. To pot igrajo Molierovo satiro "Prevarjeni soprog". V soboto delujejo v Narodnem gledališču pri premieri ruske Surgučeve drame "Jesenske gosli" vojaška godba, ki bo svirala tudi v pavzah. Koncert Šimenc-Betetto je položen na 12. november.

pokazal na zunaj. Umikal se je vsem tako skrbno, kakor so se drugi umikali njemu. Samo eni osebi se je skušal približati in tudi to samo enkrat.

Zgodaj zjutraj je stal na krovu in gledal zamišljeno na morje, ko je zapazil gospodično Lennox. Stala je ob vratih pokritega stopnišča. Njuno oči so se srečale. Na njegov pozdrav mu je odgovorila z napol obotavljajočim se naklonom glave, potem pa se je obrnila. Carew je naglo pristopil k njej.

"Samo trenutek, gospodična Lennox," je rekel toplo; "ali bi mi hoteli povedati, zakaj ste se me zadnje dni tako trdovratno izogibali?"

"Jaz — da sem se Vas — izogibala?" je zajecjala v zmedenosti. "O — prav čisto nič. Ampak — ampak —"

Carew se je smehljaj, čeprav so postale njegove ustnice blede.

"Oprostite, prosim," je rekel, se naglo odkril in se odstranil. V tem trenutku je zapazil mladega sopotnika, kako se mu obraz zlohotno reži za dinom ogromne cigare. Najrajši bi bil vrgel zahrbtno režujoč čez krov Po tem dogodku je bil Carew še bolj osamljen. Samo kapitan je občeval z njim prijazno; toda tudi on je izpremenil svoje vedenje, ko je omenil nekega dopoldneva prstan.

"Zadeve ne maram razjasnjevati," je rekel Carew kratko odklanjajoč. "Mislite si lahko, kar si — kakor se mi zdi — mislijo potniki, ali ne. Vseeno mi je."

Kapitan North je skomizgnil z rameni in šel po svojih opravkih. (Dolje prihi.)

Obrtniški glasnik

Razmere v Okrožnem uradu za zav. delavcev v Ljubljani

Nadvse neizdrave razmere, ki vladajo v okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani so našle svoj odmev, kakor smo že na drugem mestu poročali, tudi na seji Orednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu.

Orednjemu uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu in na seji ravnateljstva okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani je stavil načelnik deželne zveze obrtnih zadrug g. Eng. Franchetti naslednjo resolucijo:

"Pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani se dogajajo slučaj, da se posameznim obrtnikom pokličejo plačilni nalogi za dva ali tri mesece nazaj, tako, da mora obrtnik nenakrat plačati prispevke za delavsko bolnišnico za zavarovanje za dva ali tri mesece, kar je za malega obrtnika breme, katerega jako težko prenese.

Z ozirom na to, da so take velike zamude, ki jako mnogo pripomorejo k temu, da se obrtniki vedno odločneje protivijo delavskemu zavarovanju, je upravnega značaja, prosim, da se plačilni nalogi za plačevanje prispevkov pošiljajo redno mesečno vkljub temu, da statut predvideva, da se smejo plačilni nalogi vpsolati tri mesece pozneje.

Nerazumljivo mi je nadalje, da pošilja okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani plačilne naloge tako, da mora prejemnik plačati poštino, ki je v plačilnem nalogu že zaračunana, vsled česar je obrtnik prisiljen isto plačati, dasi ni zato nikake podlage v zakonu, niti v statutu. Zato prosim, da se to nemudoma odpravi. Taki morebitni sklepi ravnateljstva ali upravnega odbora okrožnega urada za nas iz ravno navedenih vzrokov niso merodajni.

Ce se moji zahtevi ne ugodí, bodo obrtniki odsej plačilne naloge, v katerih bo vpsoteta poština, odločno odklanjali."

V okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani je potrebna nujna in temeljita remedura. Njegovega birokratičnemu delovanju pa bomo odsej posvečali večjo pažnjo, ker nečemo, da bo tak socialni instituciji diktral samo eden samoglav človek. — (Op. uredništva: Temu poročilu dostavljamo, da je neredu, ki vlada v ljubljanskem okrožnem uradu pod vodstvom znanega (zda radikala) Koemurja, pripisovati, da je urad v zamudi s predpisom 16 milijonov dinarjev prispevkov. Čez noč bo g. Koemur predpisal vse naenkrat, kar lahko ubije našo obrt. Stroški plač, nalogov so nezakoniti.)

Obrtniki, na plan!

Javno življenje je kakor mravljišče ob lepem, solnčnem dnevu. Vse se giblje, vse hiti za napredkom in stremlja za lepšo, boljše bodočnostjo. Vojna je spravila vse stanove iz ravnovesja, dala jim je novih nalog, pokazala jim je nova pota tako v gospodarskem, socialnem in političnem oziru.

Ravno tako je naše obrtništvo prišlo po vojni v popolnoma nov položaj in današnje jugoslovansko obrtništvo išče potov, kako bi se novim razmeram prilagodilo, da bi se na eni strani obvarovalo vojnih posledic, na drugi strani pa obrt dvignilo.

Predvsem je treba, da so naši obrtniki gospodarsko, socialno in politično dovolj orientirani.

Obrt, kot najstarejše korenino gospodarskega življenja, izpodirva moderna tehnika s svojimi stroji, ki nagrmadijo v kratkem času in z majhnimi človeškimi silami zadostno proizvodov za konsum. Stroji pa izpodirajo tudi stare obrtniške tradicije in silijo obrtnika, da si uredi svoje delavnice čim modernje. Stvari, katere so izdelovali svoječasno samo obrtniki, izdeluje sedaj tudi industrija in logična posledica je, da se proizvodnja zmnoženo obrti vedno kreči.

Vendar pa obrt ni obojena na smrt, nasprotno, razmere in razvoj jo silijo k obnovi. Tako je n. pr. Obrtniška zbornica v Beogradu pričela obširno akcijo za ustanovitev obrtne banke, ki naj bi uredila obrtnikom cenen kredit in jim pomagala, da si bodo mogli moderno urediti svoje delavnice in jih opremiti s stroji. Pomagala jim bo pri dobavi sirov in skrbela bo obenem za čim najkrajši odjemalni trg obrtniških proizvodov. Pa tudi zadruge morajo obrtniki izrabiti v svojo korist, in sicer s tem, da z združitvijo gojijo enotni nastop. Enoten pokret da inicijativo za napredek. Vprašanja cenene kredita, nabave sirov, odjemalnega trga, ureditve modernih delavnic, vzgoje naročaja, strokovne izobrazbe itd. bodo morali posvetiti obrtniki vse svojo pažnjo. Zahteve in protesti na merodajna mesta bodo imeli svoj vpliv šele, kadar bodo stali za njimi obrtniki, ne pa samo na podlagi zakona ustanovljene zadruge s člani, ki polagajo premajhno važnost na stvarno delo za zboljšanje gospodarskega položaja.

Razvoj pa bo prinesel tudi preobnovo v socialnem oziru, toda tudi ne brez energičnega dela obrtnikov samih. Delavstvo je zavarovano za slučaj bolezni, nezgode in onemoglosti — in obrtniki? Edino njegovo zavarovanje za vse te slučaje so le njegovi prihranki. In če teh ni, pridejo pa skrbí, ki so mnogo hušje nego jih ima obrtnikov pomočnik, ki je zavarovan za vse neerčne slučaje. V zadnjem času se je zopet porajala misel, da naj se ustanovi obrtniška bolnišnica bla-

gajna. Dobra in za obrtnike nadvse koristna ideja, le žal, da jo obrtniki tako kategorično odbijajo. Vzgledi na delavskem zavarovanju, pomanjkljivosti, pogreške in prevelika birokracija njegove uprave, ne more biti povod, da bi obrtniki zavračali obrtniško zavarovanje, ker si lahko ustanove prostovoljno bolnišnico zavarovanje, katero bi upravljali sami. Tako zavarovanje je za obrtnike nadvse koristno, zgrajeno pa mora biti seveda na vzajemnosti. Če mora obrtnik plačevati visoke prispevke za delavsko zavarovanje, ali ni potem njegova dolžnost, da zavaruje vsaj za slučaj bolezni in onemoglosti tudi sebe?

Politika urejuje smer javnega življenja. Po njeni taktiki se ravna vse gospodarsko in socialno življenje v državi. Obrtnik je torej v svojem lastnem interesu neposredno zainteresiran na tem, kdo je na državnem krmilu in kakšna je njegova politična smer. Isto velja tudi za komunalno politiko. S politično brezbriznostjo škodujejo obrtniki samim sebi s tem, da pripomorejo do državnega ali občinskega krmila strankam, ki imajo povsem drugo nalogo, nego zaščititi malega obrtnika. Skoraj bi lahko trdili, da je tudi obrtništvo politično še nezrelo, to pa vsled tega, ker gleda politiko s popolnoma napačnimi očali. Politika ni boj za nadvlado, temveč uravnavanje gospodarskega, kulturnega in socialnega življenja sploh. Zato pa je nujno potrebno, da se obrtniki tudi politično izobražuje, da bo potem znal ločiti, kdo ščiti interese obrtnika in kdo je proti njim. In če pravimo, da je današnja politika umazana, smo temu krivi sami, ker jo s svojo brezbriznostjo hočemo tako imeti. Predpogoj za povzdigo gospodarskega, kulturnega in socialnega življenja je torej zdrava, realna politika, ker le ta bo mogla uravnati zakonodajo tako, da bo podprla in koristila tudi onim slojem, ki ne žive od kapitala.

Reševanje in raspravljanje o gospodarskih razmerah za plotom, obrtnikov ne bo dvignilo.

Samopomoč je najsigurnejša pomoč! Zato pa, vsi napredni obrtniki, — v naše zadruge, v naša obrtniška društva, tam

raspravljajte o gospodarskih, kulturnih in socialnih problemih, tam se zedinite in potem nastopite kot stan, ki se zaveda svojega položaja in svojih nalog.

Izredni občni sbor mizarske zadruge v Ljubljani, ki se je vršil v torek 30. oktobra t. l. je soglasno sklenil, da bo za druga za svoje vajence otvorila in vzdrževala lastno strokovno šolo. Izvolil se je odbor, ki bo sestavil proračun, učni načrt in tako dalje.

Ukinitev odseka za takse in trošarino pri delegacijah ministrstva finan. Ker so postali zaradi sistematičnega uni. finančiranja predpisov zakona o trošarinah odseki za takse in trošarino pri finančnih delegacijah nepotrební, je finančni minister naredil, da se ti odseki pri delegacijah v Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu in Splitu ukinejo, nepotrebno osobe pa reducirajo.

Obrtniška predavanja. "Zveza obrtnih zadrug" v Ljubljani bo priredila zimskih mesečnih poučna, strokovna predavanja za obrtnike, pomočnike in vajence. Prvo predavanje se je vršilo 25. oktobra t. l. v vrtnem salonu "Levuš". Predaval je g. dr. J. Pretnar o obrtnih predpisih in obsega obrtnih predavanj za obrtnike je se udeležilo okrog 50 obrtnikov. Prihodnje predavanja bo v četrtek 8. t. m. Ker so taka predavanja za obrtnike jako koristna, naj se obrtniki istih v kar največjem številu udeležujejo, vsekakor pa mora biti udeležba boljše, kot je bila pri prvem predavanju. Zveza bo priredila predavanja tudi na deželi. Zadruge in obrtniška društva, ki žele v svojem kraju prirediti predavanja, naj to sporoče "Zvezi obrtnih zadrug" v Ljubljani.

Obrtniški koledar za leto 1924. Kor druga leta bo "Zveza obrtnih zadrug" v Ljubljani tudi letos izdala obrtniški koledar, ki se je med obrtniki rad njegove vsebine splošno priljublil. Cenu mu je 10 Din. Založništvo koledarja je razposlalo na vse zadruge in obrtniška društva poziv, da naj zberejo čim prej med svojimi člani naročila, da bo mogel koledar pravočasno iziti. Vsi obrtniki pa torej koledar čim preje naroče pri svojih zadruzi ali pa naravnost pri "Zvezi obrtnih zadrug" v Ljubljani.

Iz življenja in sveta

Pogreb pri starih Rimljanih

Starodavniki so trdno verovali, da blodi duša umrlega tako dolgo brez miru okrog, dokler ni truplo pokopano. Zato je bila sveta dolžnost vsakogar, da je skrbel za pokop. Če je kdo slučajno našel nepokopano truplo, ga je vsaj formalno pokopal, t. j. vrgel je nanj tri prgišča prsti.

Brž ko je nastopila smrt, so navzoči umrlega glasno klicali po imenu, da bi se prepričali, da ni le navidezno mrtev. Nato so vzel truplo s postelje, ga položili na tla ter ga umivali z vročo vodo; bržkone je imelo to isti namen kakor omenjeno klicanje. Potem so naročili pogreb pri takozvanih libitinarijih, nekakem pogrebem zavodu, ki so morali oskrbeti vse potrebne osobe in orodje. Ti ljudje so morali predvsem mrljica maziliti in obliči v obleko (togo), ki je pripadala stanu umrlega. Nato so položili truplo v atriju (t. j. najspremnja in največja dvorana v hiši) na mrtvaški oder, ob katerem so stale kadilnice. Pred hišo so vsadili bor ali cipreso kot znak temne moči ki je neizprosnno zahtevala svojo žrtev. Včasih so truplo pokopali še istega dne, včasih pa je ostalo v hiši cel teden; čim bogatejša je bila hiša, tem dalje časa je ostal mrljč doma, ker so si lahko nabavili dragih ohranljuljih mazil.

Pogrebi revežev so se vršili navadno ponoči, ker ni bilo denarja za prireditve sijajnega pogreba, pogrebi bogatnov pa dopoldne, ko je največ ljudi na ulicah. Pri takih pogrebi je skrbel poseben orednik, ki sta mu bila pridružena navadno še dva pomagata, za to, da se je vršil pogreb v redu. Sprejaj je korakalo deset piskačev, za njimi ženske žalovalke, ki so peko žalne pesmi in slavile pokojnika. Bile so najete in plačane, da so jokale in hvalile. Redkeje so šli za temi ženskami še šaljivci, ki so uganjali burke, eden pa je posnemal osebnost umrlega. Nato so sledili ljudje, ki so imeli na obrazu vošče ne maske vseh pokojnikovih prednikov in nosili znake njihovega dostojanstva. Stopali so pred truplom zato, ker se peljali umrlega v podzemlje. Če si je bil umrl pridobil vojno slavo, zmage itd., so nosili pred njim deščice, na katerih so bili označeni njegovi čini. Nato so sledila z mrljčcem, pokrita z mrtvaškim prtom, ki je bil prekan z zlatom. Navadno — pri slovesnih pogrebi — je bila na nosilih pritrjena oblačena pokončna podoba umrlega, truplo pa je bilo v rakvi. Nosili so jo bližnji sorodniki, pri slavnih močeh pa navadno drugi dostojanstveniki.

Za rakvijo so šli dediči, sorodniki in sužnji oproščenci, kakor tudi prijatelji in drugi ljudje, kakor dandanašnji. Nekateri so spremljali umrlega le skozi mesto do mestnih vrat. Zalna barva oblek je bila črna, šele v poznejši dobi so nosile žene bele obleke. Sinovi so šli z zakrito glavo, hčerke in soproge pa z razpuščenimi lasmi. Pogreb se je ustavljal najprej sredi glavnega trga, kjer je navadno kak sorodnik govoril na čast umrlemu, pa tudi vsem njegovim prednikom. Nato je odšel srevod na kralj, kjer so truplo po-

kopali ali ga sežgali. Pokopavanje je starejšega izvora, majhnih otrok sploh nikoli sežigali. Pepel so ali zakopali ali pa ga deli v žaro in ga shranili. Vsakdo si je moral zunaj mesta kupiti prostor za svoje pokopališče; navadno je bilo to ob velikih cestah, le sužnje in obsojence so pokopavali na posebnem pokopališču. Rakev so položili ali kar v izkopani grobi ali pa v posebne grobnice.

Pri sežiganju so izkopali zraven grobnice jamico in nad njo napravili grmado, tako da so ostale sežgane kosti in pepel na ogliju v jami, odkoder so jih potem zbirali v žare ali pa jih položili kar tako v grob. V grob ali na pepel so vtilvali razni dišave, sipali cvetje in odstržene lase. Žerjavico in pepel so gasili često z vinom. Nato je spreved zaklinal umrlemu slovo in odšil so domov, bližnji sorodniki pa so zbirali ostanke. Ker so tako prišli s mrljčcem v dotiko, so veljali za nečiste in so se morali očistiti s pogrebščino, t. j. darovati so morali domačim bogovom in prirediti gostijo na grobu, ne doma. Devetega dne so imeli zopet na grobu dušnico in doma devetino, kakor in pri nas sedmimo.

Rešilna akcija v polarnem ledu

Koncem januarja letošnjega leta so je ruskemu parniku "Solovjev Budimirovič" pripetila v severnih pokrajinah ne baš redka nezgoda. Ze onkraj Belega morja je bila ladja obkoljena o ogromnih ledenih plošč, ki so jo zadržale v Karisko morje, kjer je v nevarnem položaju bila brez pomoči izročen v vetrovom. Bilo se je bati za usodo oseb, ki so se nahajale na ladji — posadke in potnikov je bilo na krovu 8 — in to tem bolj, ker je bil ruski parnik samo za dva meseca preskrbljen živežem.

Meseca aprila je bila vsled inicijative norveške vlade znanemu raziskovalcu polarnih pokrajin kapitanu Sverdrupu poverjena naloga, da uredi in izvrši rešilno ekspedicijo. Tudi vlada Velike Britanije se je zanimala za podjete, ter je dala ekspediciji na razpolago ladjo "Svjatogor", enega najboljših in najmodernejših lomočev ledu. Ko so bile vse priprave končane, je Sverdrup opremljen za šestmesečno vožnjo, na krovu "Svjatogora" dne 13. maja pustil pristanišče Bergen. Ekspedicija je šla sploščka gladko od rok. V jutro dne 16. junija pa je naletel "Svjatogor" v Kariskem prelivu na ogromno množino ledu. Kapitanu Sverdrupu se je zdelo nevarno, izsiliti si pot skozi ledeno gorovje. V mnenju, da bo le tamkaj novejši in rahljejši, je dal laj severozapadno smer, a tudi v tej smeri je naletel na velike teškoče. Ni dolgo pomišljal: ladja se je obrnila plovila v jugovzhodni smeri, dokler ni prišla iz območja polarnega ledu. Na tem pa je ladja krenila proti severu smeri na pogrešani parnik "Solovjev". Tudi veter je bil tej smeri ugoden. N srečni "Solovjev", ki je bil potem brzičnega brzoiava že iz Tromsja ob-

"L' Illustration" o Reki

V nepolitičnem francoskem tedniku "L' Illustration" je objavil znani francoski publicist L. Naudeau izbrani članek o razmerah na Reki. "L' Illustration" se čita po vsem svetu. Zato objavljamo iz vrlo zanimivega sestavka tudi mi nekoliko misli.

Avtor slika najprej, kako je v pomirjenju, ki je nastalo vsled laške izjave o evakuaciji Krfa udaril naenkrat hrušč radi Reke. Mnogi inozemski poročevalci, ki so se nahajali na Krki, so dobili nalog, naj se podajo na Reko. Temu pozivu je sledil tudi gosp. Naudeau.

Priti na Reko, ne da bi se dotaknil Benetk in Trsta, pravi pisec, je težko. Ko obišče vsa ta tri mesta, pa ti postane jasno, da upravljajo prijatelji od italijanskega "škorjuna" v severnem Jadranu nič manj kakor tri prvovrstne in blizu stoječa si pristanišča, katera skušajo oškodovati drugo drugoga.

Benetke v svojem polnem trgovskem razvoju streme za tem, da obnovijo svojo sijajno preteklost. Velikaši in zastopniki mesta izjavljajo, da počijo biti več samo čuvaji muzejev, ampak da zahtevajo svoj delež na bogastvu 20. stoletja. To se prav lepo da misliti. Toda vzhodno od Benetk leži Trst, do leta 1914. eno najboljših organiziranih svetovnih pristanišč v Evropi. Pod avstrijsko vladavino je bilo v luki kaj živahno življenje. Sedaj je tam prava puščoba. Večji del

centralne Evrope se je orijentalno proti Hamburgu. Ta pot je tudi šestkrat cenejša, kakor zveza s Trstom. Tisti, ki so se popreje posluževali Trsta kot izvozne luke, pa žalujejo za preteklostjo.

Za masivno skalovito Istro se počka Reka. Tukaj je Ogrska nakopila moderne pristaniške naprave. Še pred letom 1914. je Reka dosegla redko stopnjo blagostanja. Vsled neprestanih političnih prevratov pa bi Reka sedaj še bujila smrtni boj, nego Trst. Njena luka je pusta. Nič se ne nalaga in razklada. Na korzu je polovico skladišč zaprtih. Po tem mestu se sedaj klatijo razkuštrani agitatorji po poklicu, ljudje, katerim je patriotizem karijera, zarotniki, pristaši vladajoče stranke in kavalirji z okovanimi gorjaci. Če si par dni bival v tem mrtvem in zaspanem mestu, kjer kujejo politiki po kavarniških terasah svoje načrte, doživiš nenaden izbruh neurja. Tolpa črnih srca priganja kakoga zanellista, ki izstreli svoj samokres in izgrine. Vsakovrstni elementi se zberejo, krič in vik, rožljanje z orožjem...

Nobeno mesto ni bolj odprto in raztreseno kakor Reka. Luka Baroš je samo nekaj zunanjih priključek k Reki. Oni slavni trikot po imenu Delta je v resnici trikot, katerega dve daljši strani merita 600 do 700 m, dočim tretja stran proti morju nekako 300 m. To je kot med staro in

novo strugo Rečne. Dasi sta Baroš in Delta majhna, imata vendar veliki pomen. Tukaj končuje železnica, ki veže Reko z Zagrebom in s centralno Evropo tako, da bi luka Baroš s svojim separiranim, direktno na morje odprtim kanalom, mogla razviti od ostalega mesta docela neodvisno delavnost. Dočim znaša površina reške luke 50 ha, meri Baroš le 6 ha. Jugoslovanska vlada bi lahko dirigirala ves svoj železniški promet v Baroš, toda ona zahteva, da respektirajo Italijani predvsem svoje podpise na rapalski pogodbi ter da odpokličejo z Reke svoje biriče in vojake.

Odkar je videl D'Annunzio na Reko, so Italijani premišljeno sledili dveh paralelnih ciljem. Odstranili so vse, kar bi moglo spominjati na stare čase. Še danes so podvrženi nasilnostim vsi, ki se nečesto prištevati k Italijanom. Na ta način so režimovci povzročili, da so mnogi pristni Rečani zapustili mesto. Drugače pa sedanjí režim favorizira priseljevanje ljudi iz kraljevstva. V reškem kaosu se je dandanes težko spoznati.

Čeprav se čuje povsod v mestu italijanska, vendar dela to vtiis prisljenosti in nevarnosti. Nemalo me je presenetilo, ko sem slišal priprosto ljudstvo, kako se posebno na trgih poslužuje "dalmatinskega" jezika. (Naudeau meni seveda "hrvatskega" jezika.)

V prejšnjih časih so Madžari na vse mogoče načine omejevali razvoj slovanstva na Reki. Favorizirali so pri tem Italijane, toda laška večina je

bila še leta 1914. jako problematična. Reka in Sušak sta obsegala konglomerat 70 tisoč prebivalcev. Med temi je bilo 45 tisoč Jugoslovancev, 24 tisoč Italijanov, 3500 Madžarov in 2500 Nemcev. Rapalska pogodba je proglasila Reko za neodvisno državo, volitve v konstituantno aprilu 1921 pa so dale veliko večino stranki, ki je bila za svobodno Reko. Splošno je bilo tedaj prepričanje, da se bo Reka na tej podlagi tudi razvila. Toda italijanski legionarji so to onemogočili. — Slišal sem zanimivo konstatcijo, da bi se, ako bi se sedaj izvedel svoboden referendum brez nacionalističnega pritiska in nasilja, izjavilo 90 % vsega reškega prebivalstva za integralno aplikacijo rapalske pogodbe, kar znači svobodo Reke.

Skrb za historično resnico me silí h konstatciji, da kritična situacija na Reki ne izhaja iz nemirnosti lastnega prebivalstva, ampak od nasilnih udarcev, ki se vedno ponavljajo po dosejencih, ki ovirajo ustalitev normalnega režima. S svojim delom pripravljajo teren za priključitev Reke k Italiji. Ne razumem zato, zakaj se ne napravi definitivni referendum pod kontrolo Zveze narodov.

Danes upravlja Reko Italija. V sedbi Reke po Italijani vidijo Jugoslovani kršitev rapalske pogodbe. Vsled pretrgane železniške zveze na Sušaku je Reka zapisana počasni smrti.

S tem, da je Italija poverila upravo Reke generalu Giardinu, je dala položaju še oficijelno obeležje. Ona je

bila, ki je po progonu Zanelle in razgonu parlamenta sestavila psevdovlado svojih legionarjev pod silo njihovih revolverjev.

Kakšno politiko pravzaprav zasleduje Italija? Imeti hoče monopol na jugoslovansko trgovino, obdržati hoče vzhodno luko, katera bi prinašala masten dobiček pri eksportu iz Dalmacije in Hrvatske. Toda Italije se kljub temu polasčajo komplicirane težave. S tem, da hoče dvigniti Reko, zavira procvit Trsta. O tem govore vsi resnolisleči krogi.

Jugoslavija ima v svojih rokah za Reko neobhodno potrebno železniško zvezo, zato z največjo mirnostjo pričakuje, kako se bo zadeva razvijala. Jugoslovansko stališče glede Reke je juridično povsem pravilno. Luka Baroš in Delta smatra za svojo last, za Reko pa zahteva samostojnost. Pa tudi ako bi prišlo do skrajnosti, bo Jugoslavija še vedno našla sredstva, ki so ji potrebna za razvoj jadranske obale.

Morala današnje komplicirane debata o Reki je ta, da nimajo Italijani v svojih sedanjih ambicijah nikakih mej. Motijo pa se, ako mislijo, da se bodo lahko razširili preko Jugoslavije na Balkan. Morali bi preko povsem evropskega energičnega in ambicioznega naroda, ki se ne da kar tako ugnati in ukrotiti. Turki in Avstrijci so si na njem zlomili zobe. Ako se hočejo Italijani kamorkoli širiti, naj pogledajo izven Evrope. V Evropi je že vse zasedeno...

Mali oglasi

Glavni in državni davci na interese vred do 20 besedi Din 5", vsaka nedelna beseda 50 par red. — Plača se vedno naprej (lahko tudi v znanosti). Na upravnici odprave uprava in, ako je upravnici priložena znanost za odgovor ter manipulacijska pristojbina (i Din).

Službe (dobe)

Uradnik

vešč strobenja, pisarniških del in strobovniška tozika. Se išče za takoj pri gradnji železnice Krka-Pribud. Ponudbe s pripravi in zabavo plače poslati na: P. Mestni svet, Dalmacija, 13062

Starejša ženica ali dekle

se sprejme takoj k blagovnemu stroku za celodnevno varstvo. — Naslov pove uprava "Jutra". 13095

Učenka

s primerne šolske izobrazbo. Se išče za fotografiranje stroka Vpraša se v: "Aster Viktor", Ljubljana, Beethovnova ulica št. 6. 13031

Pošteno dekle

z pomoč gospodinj, se sprejme takoj pri boljši roditelji na delu. Naslov pove upr. "Jutra". 13098

Izobražena gospodinja

ali dama čedne zunanosti, se sprejme k samostojnemu gospodu kot gospodinja. — Ponudbe pod "Zanesljivost" na upravo "Jutra". 13059

Rudniški inženjer

s daljšo prakso pri rud. se sprejme kot obratovodja. Ponudbe na upravo "Jutra" pod "2100". 13047

Mesto strankinega tajnika v Murški Sobi

razpisuje Občastno občestvo IDS v Mariboru. Glede plače in drugih pogojev dale informacije Občastno občestvo IDS v Mariboru (Cankarjeva 1), kamor je tudi naslovljati ponudbe. 13042

Stavbeni risar

se išče za takoj pri gradnji železnice Krka-Pribud. — Ponudbe s pripravi in zahtevno plačo se pošilja na: Primorsko gradjevno društvo s. o. j. Krka, Dalmacija. 13013

Dva stolarja

med tema predelavca, mlajšega pomočnika, ter 1 strugarja, sprejme: Stolarstvo in strugarstvo v Sodražici. 13080

Pisarniška moč

vešč knjigovodstva, korepandencije, šeli premeniti službo. Gro na delo ali v mesto. Nastop takoj. Ponudbe na: J. Kosi, trgovca s steklom, Javornik, Gorenjsko. 13716

Iščem službo na morju

avent. pomočnika na vodni milni, po možnosti na delu. Sem tuzen, mirna, počten in značilen. Plača po dogovoru, hrana in stanovanje v hiši. Naslov pove uprava "Jutra". 13086

Kot dober računar

vešč vsega pisarniškega dela, vnamarajo uporabljati, hče za takoj nastopiti pri kakovem veljem podjetju ali zavodu v Ljubljani, Seleni, boljši gospod. Cenj. ponudbe pod "Zanesljivost" na upr. "Jutra". 13090

Učenka

šestredne teh. sred. šole za izdelovanje oblik, prosti mesta h knbi boljši štivji za pomočnika. Naslov pove upr. "Jutra". 13092

Knjigovodja

samoostojna, nemško-slovenski korepandent, zmožen strojejeja ter strogoznanje in vseh pisarniških del, z večletno prakso, išče primerno službo. Cenjene ponudbe na upravo "Jutra" pod "Zanesljivost". 13022

Gospodinja

srednje starosti, z dobrimi pripravi, zmožna sloven. in nemškega jezika, ki je č vodila samostojno podružnico slačkarne (na račun), šeli službo. Ponudbe pod šifro "Marjivost" na upravnstvo "Jutra". 13094

Mesto spremeniti

šeli knjigovodja - bilancist, korepandent, popolnoma samostojna moč, z dolgotrajno prakso v Nemčiji, vešč slovenske, nemške, italijanske in francoske. — Ponudbe pod "Strokovnjak" na upravo "Jutra". 13023

Trgovski pomočnik

izkušen v modni stroki, šeli premeniti sedanje mesto. — Cenjene ponudbe pod šifro "Modna trgovina" na upr. "Jutra". 13036

Mesarski pomočnik

priden in zanesljiv, šeli izpremeniti službo, najraje hje na Stajerskem ali Hrvatskem. — Ponudbe na upravo "Jutra" pod šifro "Mesarski pomočnik". 13040

Bukovo oglje

nudi najcenejše H. Skala. Mirje št. 4. 13030

Krožna žaga

za rezanje drv, dobro obrabljena, se proda. Ravno tam se sprejme dobro izveščani mizarstvi pomočnik, tudi s družino, ker dobi stanovanje št. 59. 13074

Stenski koledar za leto 1924

samo za preprodajalce Delniška tiskarna d. d. 0457 v Ljubljani.

Bukova drva

Prodajam takoj 2500 polm., tritrat klanib, čisto suhih bukovih drv, na vagon postavljenih. — Districa, Dob. Jezero št. 157. 13077

Seno!

Prodajam vešč raznovrstno sladke seno. Ponudbe na upravo "Jutra" pod "Ceno". 13055

Lepa jedilnica

se proda radi romanjkanja prustora po zelo nizki ceni. Naslov pove uprava "Jutra". 13034

Veliko denarja

si prihranite, ako kupite ali naročite po konkurenčni cenah prve vrste čevlje za steno pri Peter Gregor, prej Jos. Herman, Maribor, Pod mostom št. 22. 13435

Hladilnik

za izdelovanje ledu s celo varavo, nov ali rabljen, se kuni. — Ponudbe s opisom na Vinko Milinčič, zalega niz, Ziri, Slovenija. 13033

Smrekovih storžev

zrela, letokulna, kupina 2-5 vagonov. Ponudbe z navedbo cene franko Jesenice na Iv. Bohine, Medvode. 13716

Biedermeier spalnico

ohedna, salona, eventualno poudine konade in remisancino ohedno mizo in stole, vse starinsko, kupim. — Ponudbe na upravo "Jutra" pod "A". 13025

Posestvo

obstoječa iz dvonadstropne hiše s 11 sobami, v pritličju gostilniški prostor in lokna za trgovino, dvoje kleti, veliko dvorišče z ločenim, zidanim betonom, pozidanim keliškom in gospodarskim poslopjem, ki obstoja iz bleva, stodnja, pralnice, skladišča in kleti. Velik sadni in zelenjadni vrt. Vodovod in elektr. razsvetljava Posestvo je v največjem letovišču na Slovenskem. Ponudbe na upr. "Jutra" pod "Ugodna prilika". 13063

Hiša v Ljubljani

tudi v predmetju, s prostim stanovanjem, se kupi. — Ponudbe brez preprodajalcev pod: "Amerikanec" na upr. "Jutra". 13091

Družinska hiša

v Poljanah nad Šklojo Loko, ob glavni cesti, pripravna za obrnka, se radi oveseliva - cenj proda. Ponudbe na naslov Filip Demšar, Ševčar, Ziri. 13799

Enonadstr. trg. hiša

v mestu Slovenije, se proda za 150.000 Din. — Naslov pove uprava "Jutra". 13797

Enonadstr. trg. hiša

z vseh strani trgovino v mestu na Dolenskem, takoj vsa prost. se proda za 150.000 Din v Realitni pisarni v Ljubljani, Poljanska cesta 12. 13799

Nova vila v Ljubljani

s vsem komfortom, takoj proda se proda. Vešč izve vsak delavnik 1-2 ure na Aškercovi cesti 15, nasproti lekarni Bohine. 13747

Hotel

moderno zidan, s velikimi gospodarskimi poslopji, je na Gorenjskem skupno z luventarjem napredaj. Vprašanja pod "Letovišče" na upravo "Jutra". 13501

Soba

po možnosti s hrano 1888 solidna, gospod. na takoj. Ponudbe pod "Glas 478" na upravo "Jutra". 13090

Opremljena soba

v vili blizu Tivolija, se odda takoj solidnemu samostojnemu gospodu. Ponudbe pod šifro "Tivoli" na upravo "Jutra". 13094

Na hrano in stanovanje

se sprejmejo tri gospodine. — Nastopiti lahko takoj. — Naslov pove uprava "Jutra". 13021

Stanovanje

dobi, kdor kupi hišo, 2 par. cel v Mostah, 5 minut od tramvajev. Šolska lega. Cena 125.000 Din. Pojavila daje: Hinko Privšek, Miklošičeva cesta 15, I. nadst. 13030

Iščem gostilno

v najem, ali jo tudi kupim. Plamene ponudbe na upravo "Jutra" pod "Gostilna". 13064

Lokal

1800m 1 ali 2 velika lokala za delavnice v Ljubljani ali v okolici. Ev. tudi v Kranju. Ponudbe na upravo "Jutra" pod "Kajno rabim". 13020

Kot družabnica

s primeram kapitalom želim pristopiti h kakšni malini, dobro dobi trgovini. — Ponudbe pod "Družabnica 13702" na upravo "Jutra". 13702

Modistka

Z. Gorjanc & Co., Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 27, poleg bolera "Tratinč" sprejema vsakovrstna popravila barba modst in ču klubov. — Postrežba točna. 11146

Revni dijak

rabi nujno posojilo 1500 Din za eno leto od dobrosrčne osebe. Cenjene ponudbe pod "Up na zdravje" na upravo "Jutra". 13025

Dve Slovenki

zadano odestni iz bele Ljubljane, šelta ostati v trajni zvezi potom korepandencije s mirnim gospodom, lepega značaja, od 25-35 let. — Cenjene ponudbe na upravo "Jutra" pod "Glas iz domačega kraja". 13044

Uradnik

v izvrstni poziciji v lepem industrijskem kraju Slovenije, srednje starosti, si želi v svrhu živitve znanja s gospodinjno čedno zunanostjo, s premoženjem in izobraženostjo v gospodinjstvu. — Rečno misleče gospodinjstvo boljših rednih, včasih niso izključene, do 30 let starosti, ki želijo srečni lastni dom, naj blagovoljno vpselati cenjene ponudbe s sliko, ki se vrne, pod šifro "Primitiv" na upravo "Jutra". Mužikalno izobražena dame imajo prednost. Diskretnost zanjmenjena! 13027

Ženitev.

Mesarski pomočnik, brez premoženja, šeli znanja v svrhu živitve z gospodinjno ali vdomo s premoženjem ali s trgovino. — Ponudbe na upravo "Jutra" pod "Srečna duša". 13042

Simon Klimanek

Ljubljana, Šelenburgova ul. 6 Izdeluje oblike po meri in najprejnjem kroju. Jamim za najkvalitetnejše izdelave. V zalogi angleško in češko blago. 214

Dekle in peč

Sprejemamo raznega in pridnega dekleta, ki zna šiviti in opravljati stanovanjske posle. — Kupimo veliko peč, sistem Lecoq. Naslov pove uprava "Jutra". 13783

Novi vinski sodi

(bačve) v vseh velikostih, se dobe in popravljajo pri Fren Repiču, Ljubljana, Trnovo. 12773

Podplate prihranite

ako jih namatate s specialnim sredstvom "Borsin", ki je jako poceni! Trgovci popusti! Naročila je nasloviti na Jakob Dolničar, Podsmreka 35, p. Brezovica pri Ljubljani. 13005

Rezanje drv

s motorno žago — Lučevik lešič na Friskovu, Voljaka ulica. 12664

Gumbi iz blaga

se izdelujejo najceneje na Dunajski cesti 17, III. nad. 13008

Živali

Devet psov mladih, čistokrvnih sive volčje pasme, se proda. — Vešč pove uprava "Wilsonia" na Bledu II. 13018

Klavir!

Kdor bi prepustil dijakični klavir, da bi se ta vadila na njem dnevno pol ure — naj javi svoj naslov in zahteve na upravo "Jutra" pod "Klavir". 13007

Naznanjam, da prodajam

v dopoldansih urah na stojnici pri "Zmajnem" (ju bilejem) mostu pristne krajske klobase

K. Jaro, Ljubljana,

Hradečkova vas 35, 35

Kupim hmelj

za trdko 5678

M. Klein, Hagenau

(Francosko) po dnevni cenj. Ponudbe se naj stavijo na EMERIK KUKEO, trgovec v Zalu. 13005

Za izdelovanje usnjenih oblek

se prip. ročam sl. občinstva. Imam vedno v zalogi usnjene suknjiče. Gg. trgovcem pri večjem naročilu popust. Lastna delavnica. 5706

Kristijan Premru

v Kranju (Slovenija). Pravi "Golsar"-čevlji, čevlji za smuč ter lovski čevlji vseh vrst se izdelujejo v znani solidni čevljarški delavnici

J. BRAJER

LJUBLJANA Turjaški trg (Breg) 1. Istotam se izdelujejo tudi vse vrste drugih obval, od najpreprostejših do najfinije izdelave. 125

Kdor hoče kaj prodati

Kdor hoče kaj kupiti Kdor išče službe itd. naj inserira v "Jutra" 13005

Sienkiewiczovi romani

Nova izdaja

Izšla je prva knjiga znamenitih Sienkiewiczovih del zgodovinski roman

Z ognjem in mečem

684 strani velike osmerke, 22 ilustracij. Cena v polplatno vezani knjigi Din 120.—, s poštnino Din 125.50. Istočasno je šla v tisk druga knjiga, ki obsega nadaljevanje povesti "Z ognjem in mečem", zgodovinski roman

Potop.

"Potop" bo izhajal ilustriran v zvezkih po 128 strani. Obsegal bo okoli 1000 strani. Vsak zvezek bo veljal s poštnino vred Din 25.— za one, ki se na roman takoj naročijo ter naročeno naprej pošiljajo vsaj v enakih obrokih, kot bodo izhajali zveski. Cena celemu romanu bo pozneje v knjigotrštvu za 30 %, višja.

Oba romana "Z ognjem in mečem" in "Potop" se naročata pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani
Prešernova ulica šte. 54 (nasproti glavne pošte).

ARKO Liqueur Triple Sec

Domače vesti

HUHU!

(ali kača v šiški.)

Strahno! Ni ga dneva brez novih grozot! Vsa Ljubljana stoji na glav! Ali pa vsaj ves trg, in vsa šiška, Sent-petrsko predmestje, Zelena jama, Poljane, Trnovo, Krakovo, Zabjek in grajska okolica.

Kajti izvedeli so iz najbolj zanesljivega vira, da je neki vojak, doma iz Kosez ali St. Vida, na službovanju nekje v Srbiji, bil zaprt v sto let starem golpu, in je vpil na pomoč, pa ga ni nihče hotel slišati. Zjutraj so ga pa našli, okrog telesa je imel ovito sto let staro in dvanajst metrov dolgo kačo, ki mu je ves obraz razgrizla in slišati v Kosezah ali St. Vidu so vsi obupani. Tisti oficir, ki je fantu zaprl kačo, se je pa tudi ustrčil.

Včeraj mi je to pravila postrežnica Francka, danes pa mati Mahorka, ki sem jo na št. 28 zagovarjal radi predolgega jezika, — namreč njenega, — in je sploh storila o dvanajst let stari sto metrov dolgi kači danes lokalna redakcija Ljubljane; onih slojev namreč, ki ljubijo šund; in kdo ga ne ljubi?

Evo, efekti moderne žurnalistike in jugoslovanskega javnega mnenja. Pred 14 dnevi je to vest prinesel bog znan literarni listič kdo ve kje. Pred 13 dnevi jo je ponatisnil zagrebški »Večer« in je povedal, da je tisti nesrečnejši služil v Petrovaradinu pri Novem Sadu in se pisal za Hajosa, in da je kača imela 8 metrov. V zadnjih 14 dneh je pa zrasla za nadaljne 4 metre in Hajos se je prelevil v kranjskega Janeza iz Kosez ali St. Vida.

Zagreb je strašno razburjen. Pravijo, da bo poslal posebno deputacijo k vojnomu ministru. In »Večer« je prinesel še eno vest, namreč, da je doslej »ele orjunaški« »Vidovdan« iz Novega Sada demantiral to bedasto vest kot neresnično, — ministarstvo vojne je pa še vedno ni demantiralo, torej je kača resnična in Hajos iz Kosez tudi! Za Zagrebom je danes razburjena še Ljubljana, Spodnja Šiška posebno. In ministarstvo vojne še vedno ni demantiralo, — ne pri gospej Mahorki, ne sploh!

Jutri pojdem v Koseze pogledat tiste nesrečne starije, in če jih tam ni, pojdem v St. Vid. In če jih še tam ni, pojdem pa na Šmarno goro molit: Bog daj norcem pamet!

M. A. C.

* **Naročnikom v znanje!** Zadnji čas smo začeli cenjevim naročnikom drug za drugim — dokler jih ne dobe vsi — pošiljati položnice, da nam čim prej nakažejo naročnino do konca tekočega leta. Kdor je z naročnino še nazaj v zastanku, naj poravnava tudi dolg. Prosimo, da s plačilom prav nič ne odlašate, da nam bo mogoče v redu zaključiti račune glede naročnine za tekoče leto. Ako bi naročniki vedeli, koliko nepotrebnih pisarj in dela, kar je v današnjih časih vse jako drago, nam povzročajo hitrjavane naročnine, bi gotovo vsakdo videl nujnost potrebe rednega plačevanja naročnine, ako ima za list kolikar koli interesa. Zamudniki, ki menda mislijo, da bi listi lahko izhajali le z zastojkarji, so za vsak dnevnik tako breme, da je tudi »Jutra« primorano, njihovi malomarnosti napraviti konec s tem, da jim bo vsem ustavilo nadaljnje pošiljanje lista. Naročnina »Jutra« je tako nizka, da ni v prav nobenem razmerju s tem, kar list naročnikom nudi in tudi v nobenem razmerju z današnjo ceno drugih tiskarij. Nemogoče je zato, da bi »Jutra« imelo za zamudniki in zastojkarji povrh še dvojne stroške. Red za redi!

* **Politična šola JDS.** Svoječasno smo poročali, da bo priredilo tajništvo jugoslovanske demokratske stranke tečaj za izveščanje naprednih delavcev v kulturnih, gospodarskih in političnih organizacijah in je v to svrhu pozvalo vse naše prijatelje, da med dobri izborejo najboljših in jih pošljejo v Ljubljano. Z veseljem konstatiramo, da se je prijavilo za našo šolo mnogo več slušateljev, kot smo prvotno pričakovali in to iz kmečkega, delavskega in obrtniškega stanu, kar kaže, kako globoko so že pognale korenine jugoslovanske demokracije v vseh slojih našega naroda. Vse, ki so se prijavili za šolo, naprošamo, da se pripravijo na odhod v Ljubljano do petka 9. t. m. in da bodo bivali v Ljubljani do torka 13. novembra. Vsakdo naj prinese s seboj potrdilo, izstavljeno po krajevni organizaciji, poverjeniku ali zaupniku iz svojega okraja, da se zamore v tajništvo legitimirati.

* **Zagrebški pevci v Ljubljani.** Danes tvečer ob 6. pripe v Ljubljano zagrebški pevski zbor »Lisinski«, ki šteje 75 pevcev in pevk. Koncert se vrši zvečer v »Unionu«. Vstopnice je še dovolj na razpolago; prodajajo se podnevi v Matični knjigarni in zvečer pred koncertno dvorano. Narodna in kulturna dolžnost Ljubljancev je, da napolnijo dvorano do zadnjega kotlička.

* **Zgodovina prevrata na Sp. Stajerkem.** Mariborsko zgodovinsko društvo je sklenilo zbrati podatke o dogodkih ob prevratu na Spodnjem Stajerkem ter je izdalo tozadevni poziv na bivače civilne in vojaške funkcionarje, ki so imeli v tistih usodnih dneh vodilno vlogo, dalje na bivače delavce v Narodnih

svetih, na šolska vodstva in župnijske urade. Društvo opozarja zapisovalce spomenikov na temelj zgodovinskega zapisa: nič resničnega zamlentati, nič neresničnega poročati!

* **«Jadranska Straža» v Beogradu** je zelo delavna in zbirna člane in prispevke z veliko energijo in tudi z velikim uspehom. Posebno odkar je kralj dovolil, da postane mladi prestolonaslednik pokrovitelj »Jadranske Straže«, Beograjčani naravnost tekmujejo med sabo, kdo bo več storil za to koristno in potrebno organizacijo, katere namen je, čuvati naše morje. Naj bi se povsod tako razvneli Jugoslovani in »Jadranska Straža« bo kmalu močnejša, kakor je bil nekdanji »Flottenverein«, ki je izžival tudi med nami s svojimi avstrijskimi znaki.

* **Orjuna v Studenih pri Mariboru.** Ker vlada neče dovoliti obnovitev mariborske Orjune, so nacionalisti krog Maribora vložili pravila za samostojno Orjuno v Studenih pri Mariboru. Pravila so bila te dni potrjena in se vrati v kratkem ustanovni občni zbor v Studenih.

* **Češka šola v Mariboru.** V nedeljo dopoldne se odprli ob navzočnosti češke generalnega konzula dr. Beneša in povabljenih zastopnikov uradov v mariborski Cankarjevi šoli ob 10. šola za češke otroke.

* **Nov apostolski administrator.** Za apostolskega administratorja katoliške cerkve v Baranji je imenovan beograjski župnik Anton Wagner, rodom Hrvat, ki je bil več let aktiven v zagrebški nadškofiji.

* **Revizija državnih posestev na Hrvatskem.** Iz Beograda poročajo, da je poljedelsko ministarstvo sestavilo posebno komisijo, kateri je poverjena naloga, da na Hrvatskem in v Slavoniji pregleda vsa državna posestva, ker so baje prišli na sled velikim zlorabam.

* **Hrvatski planinci na Pohorju.** V četrtek je obiskala skupina 25 hrvatskih planincev, članov Hrvatskega planinskega društva, Pohorje. Podali so se iz Ruš k Ruški koči in od tam k mariborski koči. Bili so zadržani nad krasoto pohorskih planin. Mariborski in ruški planinci so jih seveda gostoljubno sprejeli.

* **Smrtina kosa.** Včeraj je umrla v Ljubljani ga. Elizabeta Zorko, roj. Bartenor, soproga ravnatelja pomožnih uradov pri pokrajinski upravi. Pogreb bo jutri ob pol 16. uri. Blag ji spomin!

* **Mariborski občinski svet** ima v torek dne 6. t. m. ob 19. uri nadaljevanje svoje 10. redne seje.

* **Ljudska visoka šola v Ljubljani** začne s svojimi predavanji jutri, v nedeljo, ob 10. uri dopoldne v zborniški dvorani na univerzi. Predava g. vseučilišni profesor dr. K. Oswald o temi: O potrebi nove orientacije. Odbor vabi vsakogar, komur pomeni prava izobrazba temelj življenja, da se predavanja in tudi porazgovora udeleži.

* **Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani** uraduje vsled preselitve od ponedeljka, dne 5. novembra t. l. naprej v svojem lastnem uradnem poslopu na vogalu Aleksandrove in Gledališke ulice.

* **Obiljubna dežela v Beogradu.** Dnevnik »Glasnik« iz Beograda poroča, da ima nekdo visoka osebnost, katere družina sestoji samo iz treh oseb, njega, gospe in hčerke, na razpolago kar tri državne avtomobile, po vrhu pa še rekvirirano stanovanje v najlepši Knez-Mihajlovi ulici, za katero plačuje visoka osebnost celih 500 dinarjev mesečno, za Beograd prava malenkost. Res, obiljubna dežela, ta naša Jugoslavija, ali samo za gotove ljudi in gotove kroge!

* **O nesreči v Christofevem zavodu** se nam naknadno poroča: Gojenec Butinar se med poukom ni igral s samokresom, pač pa je ob svojem prihodu k večernemu stenografskemu pouku neopaženo odložil pod klof med drugim tudi samokres, ki pa najbrže ni bil dobro zaprt. Ko je došel sogojenec, ki ima svoj prostor poleg Butinarja, je porinil svoje knjige pod klof, ne vedoč za samokres, pri tem pa zadel z robom knjige v petolino samokresa, ki se je sprožil. O krivdi kogarkoli ni mogoče govoriti, ker je dogodek zgolj le nesrečen slučaj.

* **Vandalstvo.** »Straža« zadnji čas zopet sistematično obdeluje posamezne učitelje s svojim običajnim preostalkim žargonom in hudobijami. Včeraj je raztrgala n. pr. gornjopolskega 68letnega nadučitelja Josipa Sabatija, starika, ki že 46 let učiteljuje in je pri domačinih priljubljen kot vsi njegovi stanovski tovariši, vztrastli z ljudstvom v delu za njegov napredek. Občina ga je zato tudi pred leti izvolila za častnega občana. Ker pa je g. nadučitelj pred tednom dal posekati v šolskem sadonosniku drevesa, ki jih je pred 30. leti sam usadil in mu vsa leta niso nikdar obrodila, ga je pobožni dopisnik »Straže« obložil enostavno z »vandalom«, surovostjo poljeval-demokratskega odgojitelja itd. S takšnim pisanjem pač čestita gospoda ne bo zasejala sovraštva proti učitelstvu pri ljudstvu, ki ima končno tudi svoje oči in pamet. Pri učitelstvu pa bo še bolj zabarikadirala pot do Cirilove tiskarne. Ista »Straža« obdeluje še v drugem dopisu velezaslužnega nadučitelja iz Gor. Grada g. Kocbeka, v tretjem dopisu učiteljestvo od Sv. Lenarta nad Laškimi itd.

* **Glas divjega petelina.** Prijatelj našega lista nam poroča: Gozdar Janez Špine je v torek zjutraj na Erzenku v Kamniških planinah v lovišču Vladimirja Premruja in barona Rukovine slišal petje

divjega petelina-hrušovca Res nenavaden pojav v pozni jeseni.

* **Umor na Marjanu pri Splitu.** Kakor znano, so pred nekaterimi dnevi našli v Splitu, na hričku Marjan, truplo neznanega mladeniča, ki ga je nekdo umoril. Oblasti so uvedle obsežne poizvedbe, vendar niso mogle ugotoviti niti identitete žrtve, niti morilca. Končno je z otoka Visa prišla v Split neka Anka Brajačić, tola mladeniča Ante Bakulića-ivčevića iz Visa. Bakulić se je nameraval izseliti v južno Ameriko in je prišel v Split, da si izposluje potni list ter dvigne v hranilnici svoje prihranke v znesku 18.000 dinarjev. Ker se Bakulić ni vrnil, je njegova teta, ki mu nadomešča mater, začela sumiti, da je morebiti on tisti umorjenec, o katerem so poročali splitski listi. Ko so ji na policiji pokazali fotografijo umorjenega, je takoj spoznala v njem svojega nečaka. Na ženo je to grozno dejstvo tako silno učinkovalo, da se je onesvestila. Mladeniča so najbrže umorili nekateri njegovi ožji rojaki z Visa, ker so ga dan pred umorom videli v njihovi družbi in ker so le ti vedeli, da je dvignil večjo vsoto denarja. Oblast je že aretirala več oseb, na katere leti sum, da so izvršili umor.

* **Krvav dogodek na parniku.** Na Lloydovem parniku »Pilsna«, ki je imel v četrtek odpustiti iz Trsta v Bombay, se je tik pred odhodom odigral krvav dogodek. Glavni komisar paroplovne družbe, Karel Peres, je ravno končal splošen pregled, če je na parniku vse v redu. Bil je že gotov s poslom, ko mu je glavni natak Ivan Lah pokazal še neko novo kabino in odšel potem z njim na krov. Na vrhu stopnic se je Ferles ravno poslavljaj od Laha, ko se je nenadoma pojavil tretji natakarij Marijan Gruđen in brez vsake besede izpalil pet strelav. — Ferles in Lah sta se zgrudila vsa krvava na tla. Komisar Ferles je bil ranjen v trebuh, jetra in hrbet in je kljub takojšnji zdravniški pomoči umrl še čez nekaj minut, glavni natakarij Lah, ki je bil težko ranjen, pa je bil prepeljan v bolnico. Gruđen je ostal po strašnem zločinu popolnoma hladnokrvn. Mirno je sledil čuvajem, ki so ga odvedli na pristaniški policijski komisariat. Med potoma si je prigljal cigareto ter rekel, da mu je žal, da ni Ferlesa ubil. Morilec namreč ni vedel, da je njegova žrtev že mrtva. Gruđen je bil enkrat na Ferlesovo povelje radi neke nerednosti v službi odstavljen za 4 mesece in je izvršil sedaj svoj zločin iz maščevanja. Natakarij Lah je bil ranjen le po naključju.

* **Škofljica-ig-Zelmalje.** Poroča se nam: Na cesti od Škofljice čez Ig v Zelmalje opaziš toliko spominov na storo mačehovsko dobo, kakor gotovo nikjer drugje. Na vsakem križišču cest se svetijo tabele z nemškimi napisli: Brunndorf, Skofljitz, Schellmilch itd. Po petih letih svobode bi ti ostanki hlapčevske dobe res že lahko zginiti.

* **Prevelika zaupljivost.** Zidar Josip Slak iz Dobrega polja pri Novem mestu je prodal pred kratkim svojo hišo krojaškemu mojstru Antonu Komanu. Vso to je dobil izplačano dne 30. oktobra na Kommanovem domu. Isti dan pa se je odpeljal Slak z denarjem v Ljubljano, kjer je imel razne opravke. Ko je hodil po mestu, se mu je na Marinem trgu pridružil neki neznanec, s katerim sta po kratkem razgovoru zavila v gostilno pri »Belem volku«. Od tu sta odšla skupno na dolenjski kolodvor, kjer se je Slak vlegel na klof v čakalnici. Ko je zadremal, je pristopil k njemu njegov spremljevalec in mu odvzel listnico s celo kupnino za hišo in neznanu kam pobegnil.

* **Tatvine po dečeli.** Raznim posestnikom iz Zlabej je bilo pokradeno zadnje čase več perila v skupni vrednosti 1905 Din. Tatvine je osumljen neki hlapček, ki se je zadrževal za kratek čas pri raznih gospodarjih. — Nova moška obleka, nekaj perila in več raznih dragocenosti je bilo ukradeno Ivanu Jazbecu v Sečah. Škoda znaša 4238 Din. — Prof. kandidatu N. Jugoviču je bila ukradena v Zidanem mostu denarnica z 2500 Din.

* **Tragičen samomor na dečeli.** Pri Veliki Nedelji se je v priho svoje matere ustrelil 23letni zidar Alojzij Habjančič, po domače Škof, ker mu mati, katero je že dvakrat podil z nožem, radi njegovega slabega obnašanja in pijančevanja ni hotela izročiti posestva.

* **Rudniška nesreča v Dalmaciji.** Kakor javljajo iz Splita, se je v rudniku pri Ramljanskih pripetila predvčeršnjim velika eksplozija. Vnel se je dinamit. Podstutih je 26 delavcev. Mrtvih so odkopali 8 oseb. Ostali so težko ranjeni.

TRAGIČNA SMRT DVEH ZDRAVNIKOV.

V Pragi se je pripetil te dni tragičen slučaj smrti, zdravnika dr. Jurija Solca, asistenta na patološkem inštitutu profesorja dr. Jaroslava Hvala. Inštitutu je bilo v svrhu določitve točne diagnoze izročeno truplo zdravnika dr. Miroslava Derbeka, asistenta na visoki veterinarski šoli v Brnu, o katerem se je domnevalo, da je umrl za kronično smrkavostjo (malleus), na kateri pogosto obole konji. Dr. Solcu je šef zavoda, dr. Hlava, naročil, da opravi v svrhu diagnoze bakteriološki posel ter ga izrečno opozoril naj bo previden in naj pri delu obleče gumijeve rokavice. Zgodila se je nesreča in dr. Solc se je v službi znanostni inficiral na svojem mrtvem tovarišu. Dr. Solc je vsled infekcije umrl, a je pred smrtjo še določil diagnozo tudi za svojega mrtvega tovariša. A dvojna tragedija s tem še ni bila končana. Štirinajst dni po smrti dr. Derbeka je umrla tudi njegova mlada žena. Tragični smrti slučaj so v vsej Pragi vzbudili globoko sožalje.

Dopisi

ZALOG PRI LJUBLJANI. Po iniciativni nadužitelj Draske se je ustanovil pri tukašnji Citalnični dramski odesk, ki je priredil že več veseliger sodelovanjem režiserke gospe Mare Jukilove. V nedeljo dne 28. oktobra se je predstavljala žaloigra »Milinar in njegova hči«. Igralci so nastopili tako, da bi delali čast vsakemu tudi večjemu odru. Posebno so se odlikovali Herman kot Konrad, ga. Jakl kot Marica in Pangerš kot Milnar. Zanimanje za predstavo je bilo veliko in je bila šolska dvorana napolnjena občinstva. Gospodu nadužitelju čestitamo na popolnem uspehu in se mu zahvaljujemo za neumorno delovanje na prosvetnem polju. Upamo, da nam »dramatični odesk« zopet v kratkem nudi res umetniški užitek.

IZ RIBNIŠKE DOLINE. Dasi je najraje držim gesla ribniških kapišonov: »Ljub' domovino pa mir bod'...«, si vendar na morem kaj, da ne bi odgovoril na »Slovenec« članek: Delovanje U. J. U... z dne 26. oktobra. G. članekarja bi hotel poklicati v spomin ljubzenski roman ribniškega dekana in popis poteka znane razprave, k kateri so bili pozvani tudi ljudskošolski otroci kot priče. Tudi pri vsikleni razpravi v Novem mestu je prišlo na dan še marsikaj pikantnega in je bila razsodba ribniškega sodišča potrjena. G. članekarja bo najbrž tudi znano, da g. dekanu niti na misel ne pride, da bi iskal zadostecnja za vse to — i menda ja — poditkovanje in tožil »svoje najdražje«. Da se je ta več let razpletajoča se zadeva raznesla med najbrže sloje naroda, daleč preko naše doline, je razumljivo. In da so te afere polni najnižji razredi naših šol, so g. članekar tudi lahko prepričani. In če bo g. članekar poslušal mnenja preprostih ženic in moč o tej zadevi in videl, kako so stare ženice, ko vidijo g. dekana pred oltarjem, s komolci sujejo, si namigavajo in nato marsikatera prekrži in zgine iz cerkve, pa mu bo jasno, kdo ubija javno moralo in versko čustvovanje v javnosti.

ZAGORJE OB SAVI. V nedeljo se je tudi naša dolina dvignila, da protestira proti zatiranju našega jezika pri podjarmljenih bratih v Primorju. Na protestnem zborovanju, ki ga je vodil naš stari borec brat Lav. Jerin, sta govorila J. M. br. M. Pelko, za Orjuno pa br. R. Vrabčič. Primerna resolucija je bila odposlana na pristojno mesto. — Podružnica J. M. je otvorila v drugi polovici oktobra 1923. kogljanje in streljanje na doblitke v prid bratom tam preko. Dosedanji uspeh je prav razveseljujoč. Zaključek prireditve se izvrši v prvi polovici decembra 1923. Poednim darovalcem prav krasnih dobitkov najprširneja hvala! Tisti pa, ki se dosedaj še niste odzvali svoji narodni dolžnosti, storite to čim prej!

METLIKA. Gospodje Nemanč — domačin, Popovič — Zumberčan in Sušič iz Karlova se nam preskrbeli prijetno električno luč. Znana trdka Uršič iz Karlova je prevzela napeljava, ki je žela od strokovnih inženjerjev veliko priznanje. Sedaj, ko je vse v teku, pa pričnejo nekateri zopet s tarnanjem in jim ta modernizem ni nič kaj povšeč. Zato so postavili luči le v najbolj obiljenih koncih mesta. Cesta proti kolodvoru je ponoči, ako ne sveti mesec tako mrtva, da ne le tujec, ampak celo marsikateri domačin prosi kakega želeničarja, da ga pospremi v mesto. Vsako mesto ima luč do kolodvora, le Metlika preze, kar je res potrebno. Zumberčan hodi ob poznih uri na vlak ali se vrača domov in tudi domačini trgovci, ravno oni, ki največ nasprotujejo razsvetljavi, hodijo s ponočnimi vlakci. Kako bi bilo, ko bi bil slučajno napaden, kot pretečeni teden eden v Ormožju? Saj mesto ni tako revno. Ozirajte se na potrebo in ne kljubujte ter ne razdirajte dela, na koje ste končno sami pristali. — Edipus.

Vremensko poročilo.

Ljubljana 2. novembra 1923.

Ljubljana 806 nad morjem.

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana .	7.	766.0	7.8	sever	oblačno	—
Ljubljana .	14.	765.4	10.9	—	—	—
Ljubljana .	21.	763.6	10.7	brezvetra	—	—
Zagreb .	7.	765.3	10.0	—	megla	1.0
Beograd .	7.	770.8	6.0	—	—	—
Dunaj .	7.	763.8	10.0	jug. vzh.	oblačno	—
Praga .	7.	763.3	7.0	—	megla	1.0
Inomost .	7.	765.1	3.0	brezvetra	jasnó	—

V Ljubljani barometer nižji, temper. nižja. Sonce vzhaja ob 6.44, zahaja ob 16.42

Priporočamo knjigo

Dr. Jos. Tičar

Nalezljive bolezni.

Opisi važnih nalezljivih bolezni s narodili za nego bolnikov.

8 slikami.

Cena s poštnino vred 20 Din 50 p.

Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ul. 54.

Naročnike „JUTRO“!

ST. JUR OB TABORU. Koncem minulega tedna se je zaključila pred sedmijo na Vranskem afeta, ki so jo izvajali šentjurski klerikali, da bi škodovali ugledu podžupana g. Ludvika Plavšaka, ki je naprednjak in zato ljubim klerikalem trin v peti. Zlorabili so spor, ki je nastal med g. Plavšakom in hrastniškim lovskim društvom »Jelenec«, v te, da so zapeljali dva funkcionarja tega društva v žaljiv pismen napad na njim tako nečlovega g. Plavšaka. »Slovenec« je zato že triumfal in napovedal obirno poročilo o tožbi, ki jo je g. Plavšak zaradi žaljiv vložil. A jo: kazenska očitavnava je končala s tem, da sta oba obtožena vse žaljive preklicala in se obvezala plačati vse stroške, ki bodo znašali lepe tisočake. To tano naš klerikale sedaj dolge nosove. Ker se bojimo, da »Slovenec« zdaj ne bo držal obljube, da bo poročal, smo storili to mi.

SOSTANJ. Tukašnji mestni župan notar Marinček je v letošnjem šolskem letu že drugič podaril domači meščanski šoli 250 Din za nakup knjig revnim učencem. Vzornemu mladinojbu, ki tako izdatno olajša posebnaj meščanske šole otrokom nepremožnih roditeljev, se prav pristožno zahvaljuje ravnateljstvo.

POZOR! Stara, priznana solidna trgovina z oblačili **J. MAČEK** je se preselila na Aleksandrovo cesto 12 (hiša Pokojniškega zavoda), kjer prodaja še nadalje po znatno znižanih cenah.

Domače borze

2. novembra:

ZAGREB. V elektnih tendenca nekoliko prijaznejša. S Trbovljem se je nekaj trgovalo. Zanimanje je bilo tudi za Hrvatsko eskomptno. V splošnem je bil promet jako majhen. Na deviznem tržišču so težaji narasli in je bil promet precejšen. Ko je prišlo primanjlovanja blaga proti koncu borze, je postala tendenca še vročnejša. Narodna banka je nenatno intervenirala. Notirale so »devize«: Amsterdam 2310 do 3325, Dunaj 0.121 do 0.122, Bruselj 415 do 425, Budimpešta 0.45 do 0.47, Bukarešta 41—42, London 386—387.5, Italija izplačila 386.5 do 387, New-York ček 85 do 86, Pariz 500 do 510, Praga 253 do 254, Švica 1525 do 1530; valute: dolar 84.25 do 85, ak 0 do 0.1225, Kč 247 do 249, francoski frank 0 do 510, švicarski franki 1525 do 0, lire 382 do 0; elektri: Jugoslovanska 150 do 151, Hrvatska eskomptna 162, Prašednena 1045 do 1050, Ljubljanska kreditna 212 do 215, Slavenška 110, Sečerana Osijek 2405 do 2415, Trbovlje 900, 7 odstot. investicijsko 68 do 68.

BEograd. Tendence žvreta. Notirale so devize: Dunaj 0.121 do 0.12125, Budimpešta 0.46 do 0.49, Bukarešta 41.50 do 42, Zeneva 1530 do 1532.50, Italija 385 do 386.50, New-York 85 do 86.25, Pariz 506 do 506.50, Praga 252.50 do 252.75, Sofija 80 do 81.50.

Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani. Lastnik in izdajatelj Konzorci »Jutra«. Odgovorni urednik P. Brozovič.

Pisalne stroje ERIKA

THE REX CO., LJUBLJANA.

Zahvala

Vsem dobrim sofaranom, ki so mi ob požaru mojega gospodarskega poslopa priskočili na pomoč s krmo, lesom, denarjem in delom, se iskreno zahvaljujem. Bog povrni!

Zahvaljujem se gasilnim društvoma iz Begunj in Hlebec za pristožno gašenje. Njima se imam zahvaliti, da požar ni uničil še ostalega.

Končno izreklam zahvalo zavarovalnic »Rosija Fousier« za kulantno in hitro likvidacijo škode in izplačilo zavarovalnine. V Begunjah pri Lescah, 1. nov. 1923.

Marjeta Rakovec (Lebar).

«Wolf!» se obrne Sainclair k ujetniku in mu vzame robc iz ust, «izbiraj: hočeš-li, da te privežemo k trupu in spustimo v dolino? Corsat te spremi nekaj časa v gore in te potem prepusti svobodni; če bi se skušal vrniti v grad in me izdati, te Wartek gotovo ubije. Ali pa hočeš raje stopiti v mojo službo in se boriti z menoj in tema dvema možema proti sramotnemu zločincu, ki vlada v tem gradu? Ali mi hočeš biti pokoren kakor sta mi ta dva, in ko se vrnemo odtod, dobiti dobro službo z velikimi ugodnostmi, povrhu pa še malo rento, ki ti bo omogočala brezskrbno življenje? ... Izbiraj!»

«Ach, mein Herr!» odgovori odločno Wolf, «na razpolago sem vam.»

«Zapomni pa si: pri najmanjšem poskusu izdati me, dobiš brez besede sunek z nožem v sredino srca ali pa kroglo iz neslišnega revolverja v močlane!»

«O, zvest vam hočem biti,» zagotavlja vneto Wolf št. 43.

In svečano dvigne desnico, kajti Sainclair mu je bil med govorjenjem razvezal roke in noge, in pristavi:

«Prisegam vam v imenu boga na svoje življenje! Ne poznam gospodarja s Schwazrocka, nikdar mu nisem obljubil zvestobe; tudi plače za ta mesec se še nisem dotaknil, ne ...»

«Dovolj, Wolf,» ga hladno prekine Nyctalope. «Izbral si in prisegel si: z življenjem odgovarjaš za prisego; besede so odveč in jaz nisem poklican, da ti sodim. Ti si orodje, ki mi ga je Usoda poslala, to je vse. Če je orodje dobro, prav; če je slabo, ga bom zavrgel. Vse drugo je stvar tvoje vesti in tvojega boga, mene ne briga nič.»

In se obrne k Burgundcu:

«Corsat, pripravi se!»

Ko se tudi Corsat priveže pod pazduho na vrh, tako da je stal z nogami na mrtvečevih ramenih, ukaže Sainclair:

«Wolf, pomagaj Pilouju, da spravi

mrtveca skozi lino! Corsat za njim! Jaz bom pazil na vreteno.»

Mrtvec in Corsat izginejo skozi lino. Sainclair odhaja počasi vrv, in ko je popolnoma odvit, namigne Pilouju in Wolfu, naj sedeta na stolici, in pravi:

«Molčimo in mirujmo, dokler se Corsat ne vrne!»

Corsat ni skoro celo uro. Kar se naenkrat nalahno strese vrv med škripcem in lino: znamenje, da želi Corsat gor.

«Pilou, Wolf!» pokliče Sainclair, «potegnita ga kvišku!»

Nekaj minut nato akoč Corsat skozi okno v stražnico.

«Storjeno je, gospodar,» poroča Burgundec, «skril sem ga v skalno razpoko med grmičevje in pokrtil s kamenjem.»

«Dobro.»

Potem se Sainclair obrne k bivšemu «43» in pravi:

«Wolf, pripoveduj nam natančno in po vrsti, kar veš, kaj se je godilo štirindvajset ur pred nastopom tvoje straže in sploh, kakšno življenje vlada tu gori. In ti, Corsat, poslušaj dobro, ker se tiče predvsem naju.»

Wolf pripoveduje, trojica mirno poslušajo, le Sainclair ga semintja prekine, kadar se Wolf premalo natančno izraža.

Ko Wolf neha, pogleda Sainclair na uro.

«Petindvajset minut čez polnoč. Še skoro polnih devet ur imamo časa, ki ga ne moremo bolje porabiti kakor s počitkom. Pilou, zaspiva, če se nama bo dalo. Med tem bosta Corsat in Wolf bdela in stražila do šestih zjutraj. In potem midva do devetih ... Takrat bo čas, da izvršimo moj načrt ...»

Ure minevajo in vse je tiho. V gradu je kakor da bi vse izumrlo. Sainclair in Pilou dremljata iztegnjena na postelji drug poleg drugega, Corsat pa sili brez prestanka v Wolfa in ga s tihim glasom izprašuje o nadaljnjih podrobnostih, ki mu jih seveda Wolf ne ve povedati, ker je že vse, kar je vedel, povedal Sainclairu.

Ob šestih zjutraj si vsi štirje med seboj razdele hrano, ki jo je sinoči prinesel Wolf iz kuhinje. Ker je Sainclair redkobeseden in vase zatopljen, vztraja tudi ostali trije v molku.

Ko pojedjo, se oglasi Sainclair: «Corsat in Wolf, zdaj sta vidva na vrsti, da se počijeta. Tri ure imata časa.»

«Bog i bogme,» odgovori Corsat, meni se za vruga ne ljubi spati. Ne mogel bi vzdržati, ne da bi hodil po sobi gorindol. Dovolite mi, da kar sedim, in se od časa do časa malo razhodim.»

Wolf pa meni:

«Gospod, dovolite tudi meni, da bdim. Če se kaj nenadejanega zgodi, telefon ali kak obisk, je bolje, da ...»

«Naj bo,» ga prekine Nyctalope. «Če se kaj zgodi, kakor praviš, pa ni dosti verjetno, da boš imel drugega posla kakor da mirno sediš, razen če se ne bo meni zdelo primerno, da ti ukažem to ali ono.»

«Naj bo to ali ono, pokoren sem vam.»

«Upam, gospod Wolf!»

In znova molk.

Sedeč na vznožju postelje, s komolci naslonjen na kolena in z rokama podpirajoč glavo, premišljuje Sainclair z zaprtimi očmi. Pilou čepi na vretenu, naslonjen s hrbtom na zid. Imel je pipo, tobak in vžigalo, česar ni nikdar pozabil vzeti seboj, in je ves zadovoljen in srečen, ko puha goste tobakove dime v zrak. Corsat hodi po sobi gorindol, Wolf pa sedi na stolu s hrbtom naslonjen na mizo in neprestano opazuje Sainclaira.

Dve uri mineta. Električna luč je med tem sama od sebe ugasnila, ko je solčna svetloba pregnala temo. In še vedno je vse mirno v gradu, ne zunaj, ne znotraj ni čuti glasu.

Ob osmih se Sainclair, ki je od časa do časa pogledal na uro, vzdrami in dvigne glavo.

Četrť ure preteče, zopet četrť in zopet četrť.

Tedaj vstane Jean de Sainclair le Nyctalope in se počasi pretegne, skozi majco pa se mu vidijo obrisi krepkih, finih in utrjenih mišic. Pilou hitro izprazni pipo in jo spravi v žep, ter se

postavi h Corsatu, ki je nehal hoditi po sobi. Tudi Wolf se dvigne s stola in obstane na mestu, držeč se nekam okorno.

Sainclair ga pogleda, in v očeh mu je čuden sijaj, kakršnega Wolf v njih še ni videl. Temnosive Sainclairove oči mu s strahotno mirnostjo silijo v dušo in nevzdržno prodirajo vanj. Z glasom, tihim ko šepet, a strašnim in mirnim kakor so mu oči, pravi Sainclair:

«Če se ne motim, Wolf, si mi zatrjeval, da veš za geslo, ki se izpremeni vsakih štirindvajset ur in se potem nikdar več ne ponovi. To geslo, kajne, javi kapetan grajskih straž zaupno obema stražnikoma, ko prevzemata stražo? ...»

«Ja, mein Herr!» odgovori Wolf vznemirjeno.

«Potem si mi pravil, da pride sam gospodar sem, če ga na gotov način pokličeš in imenuješ geslo ...»

«Da, gospod!»

«In končno si trdil, da dobita stražnika, ki barona priključeta, vsak po deset tisoč mark, če je stvar res važna in navzočnost gospodarja nujno potrebna, v nasprotnem slučaju pa da gresta za šest mesecev v temnico pod zemljo, in da ju z železjem prikujejo k zidu. To pa, si dejal, zaradi tega, da nihče ne moti gospodarja po nepotrebnem in da ga kliče le v onih zelo nujnih slučajih, ki so naštetí na listu, ki ga ima vsak stražnik ...»

«Da ...»

«Omenil si tudi, da mora stražnik geslu takoj dodati številko, pod katero spada dogodek, ki zahteva nujne navzočnosti gospodarjeve.»

«Ja, mein Herr!»

«Hotel si mi, Wolf, že takrat povedati besedo, ki služi to noč za geslo in mi naštetí one slučaje in njihove številke, ki jih veš na pamet, pa je bilo takrat vse to brez pomena. Zdaj pa poslušaj! Najprej mi naštej vse slučaje po vrsti, kakor so na listu. Govori!»

Bled kakor zid in tresoč se našteva Wolf povešenih oči pred nevzdržnim Nyctalopovim pogledom:

«Številka ena. Smrt ali blaznost enega ali obeh stražnikov.

Številka dve. Smrtna nevarnost

ali nevarnost, da stražnik pobesni. Številka tri. Zajetje kakega tujca. Številka štiri. Signal z rogom. Številka pet ...»

Sainclair ga prekine:

«Kakšen rog? Ti je kaj znanega o njem?»

«Da!»

«Govori!»

«Enkrat samo sem ga slišal, pa ga ne bom pozabil, tako čuden glas ima. Kadar je dan z njim signal, zatrobí nekje v dolini ali pa na gorah, najprej enkrat zateglo, potem pa čez kakih tri. deset sekund trikrat kratko in močno.»

«In veš tudi, kaj pomeni, kadar se oglasi rog, in v kakšnih okoliščinah zatrobí?»

«Ne, gospod.»

«Dobro je, nadaljuj!»

Wolf povzame:

«Številka pet. Če vstopi v stražnico kdo drug kakor kapetan straž. V tem slučaju moramo dotičnega najprej povezati in mu onemogočiti vpitje, in šele potem poklicati gospodarja. Če vstopi več ljudi naenkrat, mora en stražnik takoj poklicati barona, drugi pa postreliti kolikor mogoče največ nepoklicanih gostov. Vse se mora izvršiti brez besede.»

Številka šest. Smrt ali pobesnenje kapetana straž, ali pa če je v smrtni nevarnosti ali v nevarnosti, da pobesni.»

Wolf umolkne za trenutek, nato se pristavi:

«To je vse, mein Herr.»

Minuta, morda dve mineta. Sainclairu se za hip prikrade lahen nasmeh na ustnice, nato pa nadaljuje:

«Če se prav spominjam, si mi tudi govoril, kdaj je treba priključiti kapetana straž. Če se zgodi karkoli, kar ni naštetó v prvih petih točkah in si stražnik česa ne upa ukreniti sam, ne?»

«Ja, mein Herr!»

«Dobro, Wolf, zadovoljen sem s teboj.»

Nato se obrne proti Pilouju in Corsatu in jima reče z navadnim glasom, kakor da nadaljuje povsem nedolžen pogovor:

(Dalje jutri.)

Iščem suh in svetel prostor za delavnico

velik približno 120 do 150 m².

Ponudbe pod „Obrtnik“ na upravo lista „Jutro“.

5720

Odvjetnik 5680
dr. Fran Brnčić
otvorio je svoju pisarno u Zagrebu, Jelačićev trg br. I, II. kat.

Oglas.

Pri okrajnem sodišču Brdo se bo oddalo dne 16. novembra 1923. ob 9. uri, soba št. 5, v zakup na javni dražbi:

1.) gostilna, obstoječa iz veže, velike gostilniške sobe, kuhinje, jedilne shrambe, male gostilniške sobe, drvarnice, dimnice, dve sob za stanovanje v I. nadstropju, vrt za zelenjavo z utico in souporabo bleva, dvorišča in vodnjaka, z vsem gostilniškim inventarjem in
2.) prodajalna, obstoječa iz prodajalnice, skladišča in treh lop, s souporabo podstrešja, kozolca, dvorišča, podstrešja in vodnjaka ter prodajalniškega inventarja.

Zakupna doba štiri leta počenši s 1. januarjem 1924.

Pogoje je vpogledati pri sodišču ob uradnih urah.

Okrajno sodišče na Brdu, odd. I., dne 5. oktobra 1923.

Theodolite, tachymetre, nivelacijske instrumente, planimetre, pantografe, nivelacijske in trasirne letve, merilne trakove, libele, logaritmična računalna, šablone za pisma, trioglasta, prizmatična in druga precizna merila; risalno erodje, risalne stole, aparate za svetli tisk, svetlobne, prozorne in druge tehniške papirje ima stalno v zalogi

Viljem Sequardt
delavnica za precizno mehaniko

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 4 (na dvorišču).

Vsa v to stroko spadajoča popravila se izvršujejo točno in solidno.

FRAN RAVNIKAR
Ljubljana, Linhartova ulica št. 25.
Stavbno in umetno tesarstvo, stavbno mizarstvo, parna žaga in lesna industrija.
Telefon št. 415. — Poštni čekovni zavod št. 11.428.
Prevzemanje zgradb, hiš, vil, stalnih streh, vrtnih utlo, balkonov, verand, stopnic, vrat, oken; mrežasto nosilnice za industrijske stavbe, dvorane in razstavne zgradbe, za večje razpetje od 12 do 40 m po lastnem sistemu.

ZELO ZNIŽANE CENE!

Continental

avto - pnevmatika
in polnogumijasti obroči za

tovorne avtomobile vzdrže dokazano največje število kilometrov.

Hidravlična stiskalnica za montiranje polnogumijastih obročev na razpolago.

Glavno zastopstvo **VIKTOR BOHINEC**, LJUBLJANA
za Slovenijo: Dunajska cesta 21

Theodolite, tachymetre, nivelacijske instrumente, planimetre, pantografe, nivelacijske in trasirne letve, merilne trakove, libele, logaritmična računalna, šablone za pisma, trioglasta, prizmatična in druga precizna merila; risalno erodje, risalne stole, aparate za svetli tisk, svetlobne, prozorne in druge tehniške papirje ima stalno v zalogi

Viljem Sequardt
delavnica za precizno mehaniko

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 4 (na dvorišču).

Vsa v to stroko spadajoča popravila se izvršujejo točno in solidno.

FRAN RAVNIKAR
Ljubljana, Linhartova ulica št. 25.
Stavbno in umetno tesarstvo, stavbno mizarstvo, parna žaga in lesna industrija.
Telefon št. 415. — Poštni čekovni zavod št. 11.428.
Prevzemanje zgradb, hiš, vil, stalnih streh, vrtnih utlo, balkonov, verand, stopnic, vrat, oken; mrežasto nosilnice za industrijske stavbe, dvorane in razstavne zgradbe, za večje razpetje od 12 do 40 m po lastnem sistemu.

Lesni producenti, trgovci, industrijalci!

Dobro vpeljana eksportna trdka z prima zvezami v inozemstvu z znanjem tujih jezikov išče prodajno zastopstvo vseh vrst trdega kakor mehkega lesa in lesnih pridelkov. Posreduje v vsakem oziru in Vas lahko preskrbi z stalnimi naročili. Provizija malenkostna. — Cenjene ponudbe pod „Marijiv in pošten“ na upravo „Jutro“.

Kompletni letniki Uradnega lista se kupijo.

Ponudbe na Aloma Company, anončna družba, Ljubljana, Kongresni trg 3.

Vesna

Brata Pohlin in drug
tvornica

vlasnik, kovinastih gumbov, ključke in vintile za čevlje Ljubljana I, poštni predal 126.

sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množici izvršujejo: Zabeležite vzorce in cenik! Pri večjih naročilih popust.

Naročajte „Jutro“!

Skladiščnik

vešč mizarkega in tesarskega dela, se sprejme v stalno službo. — Reflektanti naj se oglašijo od 6. do 7. ure zvečer pri ALOMA COMPANY, anončna družba v Ljubljani, Kongresni trg št. 8.

5683

125.000 Din

posojila proti dobri garanciji in ev. participaciji na dobičku išče večje dobro vpeljano podjetje za krajši rok. Cenjene ponudbe na upravnishvo „Jutra“ pod „Garancijska“.

Lončene peči

sobne, kmečke in štedilniške

ima vedno v zalogi večjo množino

Anton Gregorec

pečarja 5859

Mengeš, Slovenija (SHS)

po najnižjih cenah

Vzorci in barve po izbori.

Postrežba točna in solidna.

Trinadstropna hiša

v Mariboru

moderna, z električno razsvetljavo in parketi, v bližini sodišča, se ugodno proda.

V tej hiši bi se lahko nastanila odvetniška pisarna. Stanovanje je kupcu na razpolago. Cena po dogovoru. — Naslov pove podružnica „JUTRA“ v Mariboru.